

СВЕТОСАВСКИ СВЕШТЕНИК
ПРОТА МИЛИВОЈЕ МАРИЧИЋ,
ДУХОВНИ СИН ВЛАДИКЕ НИКОЛАЈА
приредио Владимир Димитријевић

СВЕТОСАВСКИ СВЕШТЕНИК
ПРОТА МИЛИВОЈЕ МАРИЧИЋ,
ДУХОВНИ СИН ВЛАДИКЕ НИКОЛАЈА
приредио Владимир Димитријевић

Издавач
ИК Лио, Горњи Милановац

За Издавача
Слободан Обрадовић

Уредник
Слободан Николић

Рецензент

Прелом, припрема и штампа
ИК Лио, Горњи Милановац

Тираж
300 примерака

СВЕТОСАВСКИ СВЕШТЕНИК
ПРОТА МИЛИВОЈЕ МАРИЧИЋ,
ДУХОВНИ СИН
ВЛАДИКЕ НИКОЛАЈА

приредио Владимир Димитријевић

Лино,
2015.

УМЕСТО ПРЕДГОВОРА

Прва књига о вери с којом сам дошао у додир као дете била је књига проте Миливоја Маричића „Утисци са поклоничког путовања по Светој Гори Атонској”. Била је малог формата, са црно – белим сликама манастира и калуђера, и са једном барконом графиком Светих Саве и Симеона на крају, уз коју су били штампани тропари овим србским свецима. Рођен 1969, без верског образовања, ову књижицу сам нашао у кући свог деде по мајци, Радомира Лучића из Кулиноваца код Чачка. Деда је славио славу и повремено ишао у цркву, где је код проте Маричића и набавио ову књигу. Она је на мене деловала чудесно: иако ништа нисам разумео, у њој је било нечег што није било ни у једној од дечјих књига које сам читао. Много пута сам је окретао и превртао, гледајући слику Светих Саве и Симеона. Деда ми је понекад рецитовао „Ко удара тако позно”, и књига се сасвим уклапала у стихове те песме.

Ето, Господ ме је удостојио да сачиним скромну публикацију о овом вредном и часном србском проти, духовном сину Светог владике Николаја. Ова књига је задужбина брачног пара Ле Каро, Бернара, Данице и Николе. Даница Ле Каро је била парохијанка проте Маричића, и желела је да омогући да његово име остане присутно у духовној историји њеног родног Чачка.

Књига се састоји од неколико поглавља. Пре свега, ту је протин животопис, са одломцима његових записа. Дате су и његове хришћанске поуке, својеврсни протин катихизис, као и мала антологија његових молитава, углавном преузетих од Светог владике Николаја. На крају је текст вредне делатнице Градске библиотеке „Владислав Петковић Дис”, мр Маријане

Матовић, о Светом Николају Жичком и његовим везама са Чачком.

Нека ова књижица буде на корист и утеху свим њеним читаоцима, а њеном приређивачу не на суд или осуду.

Уочи Свете Тројице 2015.

Приређивач

ЖИВОТНИ ПУТ ПРОТЕ МИЛИВОЈА МАРИЧИЋА ПРЕ ДРУГОГ СВЕТСКОГ РАТА

Будући свештеник Миливоје Маричић рођен је 15. маја 1904. ода оца Видоја и мајке Вишње у селу Љубање код Ужица. Отац је био родом са Златибора. Дobar и поштен човек, био је и веома вредан и мирољубив, а волели су га јер је умео лепо да приповеда. Бавио се земљорадњом, био столар, а умео је да вади и зубе, што је у оно време била реткост. Имао је децу Миливоја, Миломира, Косару, Витомира, Селену (умрла као беба), Атанасија, Теодосија и Марију. Мајка Вишња била је вредна и осетљива жена, старинског кова.

Иако неспособан, Видоје је био мобилисан да буде интендант у Првом светском рату. Заробљен је код Андријевице, одакле је одбегао кући. Да би прехранио породицу, за време аустријске окупације правио је луч и продавао у Шумадији. Мењало се кило жита за кило луча. Ипак, захваљујући вери и трпљењу, и то се издржало.

Отац је свог сина Миливоја дао на школовање у ниже разреде ужичке Гимназије. Као сиромашан ђак, Миливоје је послуживао у кућама људи код којих је становао. Кад је завршио четири разреда гимназије, отац је решио да га школује у богословији.

Пошто је било извесних препрека, лично министар вера Воја Јанић је интервенисао да га приме у богословију у Сремским Карловцима, јер је видео да је добар и озбиљан дечак, који је из веронауке имао петицу.

У богословији су учили ђаци са свих страна – било је Руса, Чеха, Румуна, Карпаторуса. Професори су, између осталих, били отац Јустин Поповић, Велимир Хаџи – Арсић, свештеник Нил Малахов, Никола Круљ (касније митрополит дабробосански

Нектарије), јеромонах Иринеј Ђорђевић (касније владика далматински), итд. Школски другови су му били каснији епископи бачки Никанор, жички Василије, шумадијски Валеријан, браничевски Хризостом, сремски Макарије, итд.

Док је био богослов, Миливије је путовао по манастирима, где је помагао на богослужењима, читао, духовно се припремао за будући позив. Ишао је у Студеницу, Рачу, Раваницу. Био је члан ђачког хора, којим је руководио Рус Борис Волобујев. Такође, као ђак, био је члан књижевно-богословског друштва „Свети Григорије Богослов”.

Од краја маја до средине јуна 1928. полагао је стручни богословски испит, и све предмете положио са четворком, а из догматике и владања имао је петицу. Затим је, 1928-1929, одслужио шест месеци војног рока у болничкој чети у Ваљеву.

Оженио се Милојком, ћерком Павла и Милице Башић, из села Стојника код Младеновца, где се својевремено упокојио Свети Стефан Високи. Венчање је било 9. фебруара 1930. године. Владика жички Јефрем га је рукоположио за ђакона на Петровдан 1930, а већ сутрадан за свештеника. Постављен је за сталног пароха у Табановце код Пожеге, да би се 1931. преместио у Јелендо, одакле је, као парох, опслуживао села Тучково, Гугаљ, Папратиште и Лорет. Свуда је ишао пешке, проповедајући реч Божју и сведочећи истину Христову.

Године 1932, добио је сина Милована, а 1935. сина Видоја.

Отац Миливоје приватно студира Богословски факултет Универзитета у Београду, који завршава 1937. године, углавном са седмицама и осмицама.

Године 1938, решава да подигне спомен – цркву у Јелендолу, посвећену свим палим ратницима 1912-1918. године. Темелји су освештани 29. марта те године. Владика Николај му даје благослов и да обнови, подкабларски манастир Илиње, што ће

отац Миливоје успешно и обавити. Приликом обнове, нађени су стари темељи и кости негдашњих подвижника, које су опет сахрањене у цркви. На Илиндан те године, Владика Николај беседи у Илињу: „Има један човек који ми је био десна рука при подизању манастира. Тај човек је малог раста и кад га погледате из даљине, он је црн, а када му приђете, он је бео, то јест бела му је и добра душа. Тај човек је поп Маричић”.

Године 1940, свештеник Миливоје скупљао је прилоге за довршење јелендолске цркве. Помагао му је његов школски друг, вредни свештеник (касније страдалник од комуниста) Сава Банковић. Веома су му помогли челници Српског културног клуба, Слободан Јовановић и Драгиша Васић, који су га за прилоге упутили на угледне Београђане, тако да су изградњу јелендолске цркве помогли ђенерали Милан Недић и Миливој Јоксимовић, удовица војводе Радомира Путника, трговац Љубо Сарачевић, индустријалац Ика Панић, политички делатник Никола Узуновић, Фабрика хартије Милана Вапе из Чачка, итд.

Ближио се рат. Отац Миливоје је био мобилисан, па је измолио одуство зарад освештања храма у Јелендолу, које се збило 24. новембра 1940. године.

Храм је освештао Свети владика Николај, кога је отац Миливоје поздравио као народног духовног вођу, у доба кад „пламти пожар у целом свету и када је сатана загосподарио вођама Европе и Азије”.

Владика Николај је истакао да је суштина православне вере у добровољности, која је тај храм и подигла. Добровољност је основа светосавља. Пошто је храм посвећен Светом арханђелу Михаилу, Владика Николај је подсетио окупљене на њихове свете претке који су војводи небеском дизали храмове пре њих – свети краљ Милутин у Јерусалиму, цар Душан код Призрена, Марко Краљевић у Прилепу, народ србски у Нишу, вође србске

у Београду, као саборни храм, а он, Николај, ишао је као дете из Лелића у Ћелије, где је такође био храм Светих Архангела. Храм у Јелендолу је иначе пројектовао честити србски архитекта, Драгутин Маслаћ, који је умро пре но што је исти довршен.

Чим је Владика Николај ушао у воз да крене ка манастиру Благовештењу, натуштило се небо и почело је невреме. Том приликом, Николај је рекао: „Правда је пратила попа Маричичћа да му буде лепо и суво време до краја свечаности и то до последњег минута. Доста је он труда и муке поднео око зидања ове цркве, па му је Бог помогао”.

УСПОМЕНЕ НА ВЛАДИКУ НИКОЛАЈА

Иначе, сам прота Маричић је касније писао о свом познанству с Владиком Николајем: „Био сам млад свештеник на парохији у Јелен-Долу од 1930. године у близини Овчарско-кабларске клисуре, у близини њених манастира. Манастир Благовештење под Кабларом, више Овчарске Бање, био ми је парохијска црква те сам тамо одлазио, служио и обављао парохијске послове.

На Жичку епархију дошао је владика Николај 1935. године (пре тога био је једну годину администратор) и био је активан на њој до 1941. г. када су га Немци уклонили са епархије.

У овчарско-кабларске манастире владика Николај долазио је врло често, те сам га тако често и виђао, са њиме сам служио на манастирским славама и другим приликама и пажљиво слушао његове беседе којима сам се одушевљавао. Он је на мене толико утицао да сам га неизмерно поштовао и сматрао за великог и светог Владику.

Његова спољашност утицала је такође на мене. Његове крупне црне очи биле су продорне до срца када гледа у човека, али благе, из којих избијају божанске искре доброте, благородности и љубави према свим људима као што је он и сав био.

Говорио је Владика, а ја сам слушао: „Никада нисам рашчинио свештеника, нити сам то могао учинити. Био је један случај где је свештеник морао бити рашчињен, али ја ту пресуду нисам могао потписати, то је учинио мој заменик”.

Једнога дана хладне јесени дошао је Владици у Чачак један сиромашак који је био бос и замолио га да му помогне да купи ципеле. Пошто је било много хладно Владика је скинуо са

својих ногу ципеле и дао их сиромашку. Ово ми је лично познато.

Причао ми је један предратни сенатор, велики државни функционер: „Говорио сам са великим људима, државницима, књижевницима и народним посланицима, али говорити са владиком Николајем нешто је друго. Када сам са њим говорио осећао сам се малим пред њим”.

Говорио је Владика: „Боже, покај народ! Боже, прости народ! Боже, помилуј народ!” За упокојене каже: „Боже, прости племените душе њихове! Боже, оплемени душе наше!”

У својим беседама је говорио за народ српски: „Божји народе, светосавски народе, Крстоносни народе!”

Још Владика каже за манастире: „Запад нема ово што ми имамо. Ми имамо наше манастире, кад они дођу имамо шта да им покажемо”. Једног празника Владика је замонашио у манастиру Никољу три девице, како их је он звао. Тога дана Владика је био расположен и говорио је: „Данас сам замонашио три девице и дао сам им имена: Христосија, Воскресија и Спасенија - Христос воскрес и спасе”.

Стари манастир Јовање

Стари манастир Јовање није имао монаха. Владика Николај оживео га је и духовно обновио. Напунио га монахињама. Дванаест њих дошле су са Владиком из Охридско-битолске епархије, а остале су биле из ових крајева. Њихов број достизао је до 30-40. За духовника им је поставио архимандрита Серафима-Руса. Од тада се у манастиру вршило потпуно светогорско монашко правило и служила се св. Литургија сваки дан. Манастир је од тада постао чувен, како стари тако и нови манастир Јовање. Народ је од тада долазио манастиру као на хаџилук.

Манастир Јовање слави рођење св. Јована-Ивањдан 7. јула. Био сам у манастиру уочи славе. Монахиње и народ дочекали су Владикау на обали Мораве са песмом док је Владика у чамцу прелазео Мораву и прилазио манастиру. По преласку и дочеку Владика је отишао у собу. Ја сам ушао у собу за њим. После краћег одмора и разговора, Владика је рекао монахињама да отворе његов куфер. Из куфера су извадиле две велике трубе штофа и Владика им је рекао: „То свим монахињама за мантије”. Извадиле су и трећу трубу и Владика им је рекао: „Ово свим монахињама за апостолник”. Из другог кофера извадиле су: хаљине, обућу, веш и друге потребе. Владика им је рекао: „Ово поделите свима сестрама”

Дознао сам да је ово Владика набавио све од својих средстава и донео у манастир монахињама.

Владика је духовно обновио и оживео манастир, па га он већином издржава од својих средстава поред прилога који народ даје. Подигао је Владика код манастира стамбене просторије и једну кућу.

Велики годишњи сабор

На Св. Јована (Усјековање) Владика је припремио и одржао у манастиру Благовештењу велики молитвени годишњи Сабор хришћанске заједнице. На том Сабору учествовао је велики број свештеника из свих крајева монаха из свих манастира и народа из свих крајева наше земље.

Старшина манастира Благовештења предложио је да после бденија може ићи ко хоће у оближње манастире на преноћиште, јер у конаку нема места за све. Међутим, тамо нико није отишао. Целе ноћи одјекивале су из Благовештења кроз клисуру црквене песме и песме из „Духовне лире”. Читање Светог Писма и читање житија светих, проповеди људи из народа нису

престајале целе ноћи.

Ујутру се поставило питање зашто нико није отишао у друге манастире на преноћиште? Прота Радован Цветић из Крагујевца одговара и каже: „Народ хоће да буде где је и Владика. Да је Владика тамо отишао сви би отишли за њим”.

Сутрадан на св. Јована после св. литургије одржан је сабор у дворишту манастира. На том Сабору Владика је говорио о „Злату жеженоме” (Откривење Јованово 3, 18.). То је била беседа о Цркви и Анђелима. После његовог говора Владика је давао реч да свако може говорити. Говорника је било много. На крају Владика је опет говорио и одговарао на њихова питања и поучавао их.

Владика је долазио у ове манастире и на седнице братства хришћанске заједнице које је он тамо одржавао. На тим седницама спремао је чланове братства за мисионаре који су одлазили и проповедали реч Божју. Међу њима било је и добрих проповедника и мисионара по свим епархијама. Из кућа тих богомољних људи мисионара отишле су у манастир многе девојке и примиле монашке завете, а многи младићи отишли су у богословије и спремали се за свештенике и данас су неки на парохијама.

Подизање нових и обнављање старих манастира

Народу је било добро познато да Владика Николај подиже нове и обнавља старе манастире, па му је давао и слао помоћ у новцу и материјалу, ово још више и због тога што је Владика био познат по томе што је био омиљен у народу. Тако је Владика успевао у сваком раду око подизања и обнављања манастира.

На брду више манастира Јовања Владика је подигао нов манастир Успеније Пресвете Богородице. Овај манастир је копија једне цркве из Охрида. У њему се служи света литургија

на празник Св. Успенија. Под управом је манастира Јовања.

Манастир Вознесење

На јужној страни манастира Јовања, преко Мораве изнад пута у шуми обновио је Владика на старим темељима, који су били зарасли у коров, стари манастир Вознесење. Данас се у том манастиру служи св. литургија сваки дан. Игуман Сава у њему служи и чува Николајев манастир. Он га још више украшава и подиже нове зграде. Поред манастира је подигнута величанствена звонара, највећа и најлепша у Овчару и Каблару.

Манастир Преображење

На темељима старог манастира Преображења Владика није могао обновити манастир, већ је подигао нови манастир Преображење на другом месту са друге стране Мораве изнад главног пута у шуму у подножју Овчара у близини једне чесме добре планинске воде. Онде где је био стари манастир сада је железничка станица, јер је манастир срушен када је прављена железничка пруга кроз клисуру 1908. године. Нови манастир Преображење копија је цркве цара Константина и царице Јелене из Охрида. Архитектура његова је да су са три стране манастира тремови са стубовима под истим кровом.

Подизање манастира Владика је дао у руководство јеромонаху Атанасију Ђокићу из манастира Сретења. Учествовали су у изградњи Миливоје Маричић, парох јелендолски и Бошко Топаловић, Владичин пратилац.

У старом манастиру Преображењу (пише Јоаким Вујић), монаси нису јели месо и манастир није имао земље. Ту традицију Владика је пренео и на монахе новог манастира, да не једу месо и да манастир нема земље. Народ га издржава својим прилозима и све тако до данашњег дана. Подигао је две

нове куће и трпезарију за народ која је међу првима у Епархији жичкој. Слава манастира сваке године је величанствена.

У манастиру се врши потпуно монашко светогорско правило и служи се св. литургија сваки дан. Игуман Венијамин и јеромонах Николај ово обављају и народ им долази из ближе околине и из даљине на молитву, исповест и причешће. Они кажу да их прати Божји благослов и благослов Владике Николаја.

Када је манастир био готов осветио га је Владика Николај на Покров Пресвете Богородице 14. октобра 1940. године. Дан освећења био је свечан и чувен. Народа је било много. Владика ме одредио да и ја служим.

Манастир Света Тројица

У овом манастиру није се служило педесет година, стајао је пуст и кроз његове препукле зидове дувао је ветар. Владика Николај обновио је и овај манастир. Освећење манастира на први дан Духова било је свечано и величанствено. Бели манастир у зеленој шуми, шаренило народа, златоткане одежде владике Николаја и служашчих свештеника давали су јединствену слику која се не заборавља. Беседа владике Николаја и песме монахиња разлегали су се у овој Српској светој гори као да се хтело надокнадити све оно што је изгубљено за 50 година док је манастир ћутао. Народ је тога дана био необично расположен и говорио је „мртав беше и оживе а и ми оживесмо са њиме”.

Данас у њему служи игуман Варнава и својом активношћу пажљиво чува овај манастир, улепшава га и стално нешто дозиђује и изграђује. Данас је он и парохијска црква.

Манастир Светог Пророка Илије-Илиње

На брду више манастира Благовештење обновио је Владика на старим темељима, (који су били зарасли у коров) манастир светога пророка Илије, и он се од народа зове Илиње.

За обнову манастира Илиња, Владика ми је дао у манастиру Благовештењу план манастира и рекао ми: „Ево ти план манастира, сакупи прилог и подигни овај манастир”.

Отишао сам у Сарајево и са мојим школским другом Војиславом Настићем, професором учитељске школе у Сарајеву (он је доцнији владика Варнава) сакупио сам од људи у Сарајеву довољно новаца и подигао сам манастир Илиње са мајсторима из моје јелендолске парохије.

На св. Илију 1939. године, после свете литургије у Благовештењу, Владика је изашао са литијом манастиру Илињу на коњу, видео манастир, осветио водицу пред манастиром, а тада је бројном народу одржао беседу о манастирима, о вери, о светом пророку Илији и о тешкој ситуацији у Европи у којој се спрема рат. Он је својом беседом охрабрио народ.

Од тада у манастиру се сваке године на Илиндан служи света литургија (донесе се антиминос) и народ долази тада на службу.

Црквица Светог Саве

У кабларским стенама, код водице Светог Саве подигао је Владика црквицу Светог Саве. У њој се служи св. литургија 19. маја на дан преноса моштију Светога Саве. Под управом је манастира Преображења.

Дом милосрђа

У Овчарској Бањи подигао је Владика дом за бесплатно становање сиромашних људи који се лече у Бањи.

Овакве домове подизао је велики јерарх свети Василије

Велики па то чини и Владика Николај. Владика Николај има особине, веру и знање тројице великих јерарха: светог Василија монаштво, св Григорија Богослова богословље, св. Јована Златоуста беседништво.

Збег пећина

У Овчарско-кабларској клисури постоји једна велика пећина (облика и величине једне мање школске учионице) у стени - с десне стране Мораве у дну брда. Ту у пећини склонило се неколико стотина људи, жена и деце испред терора турског који су Турци чинили због устанка Хаџи-Продана Глигоријевића, буне у пожешкој нахији 1814. године. Турци пронађу пећину и на улазу пећине запале сламу и гране те се сви у пећини угуше од дима и ватре. О томе се причало и знало да у пећини постоје кости људске. Понеко чобанче је улазило у пећину и отуда износило кости.

Владика Николај је уредио пећину и све кости су скупљене и сахрањене у два саркофага у Пећини. Изнад њих је постављен велики крст са распећем. Ту су постављени чираци и кандила. Кад је све било готово Владика је у пећини пуној народа одржао парастос над костима. (Тада су новине писале о опелу после сто тридесет година). На крају парастоса Владика је одржао велику и значајну беседу. Тада је говорио: о пећинама као богомољама, о пећинама као устаничким зборницама и о пећинама као народним збеговима.

О пећинама као збеговима Владика је рекао: "Ова пећина спада у такве збегове. Ја ћу вам само поновити једну патетичну сцену из целе трагедије ових мученика. Када се народ заваравши траг гонитељима збегави у ову пећину, ослушкивао је да ли ће чути топот копита, или бат ногу, или звекет јатагана, па кад ништа није чуо одахнуо је душом. Пећина је споља обрасла

зимзеленом и скривена шумом те се није могла никако приметити. Но судбина је хтела да једно одојче огласи мучеништво збегнуте раје. Заплакало дете у пећини и није се дало утишати. Сидљива мајка изађе с дететом пред пећину, да не би била досадна људима. Но дете продужи плакати и пред пећином. То буде сигнал за љуте гонитеље. По плачу детета они пронађу пећину, притрче, натрпају сламе и грања кроз тесни отвор пећине и запале, а отвор заграде. Тако су уморени огњем и димом стотине људи, жена и деце у овом збегу. Преврћући кости ових мученика ми смо узимали у руке многе лобање, велике и мале, и неке сасвим мале дечје. Свакако да смо у руке узимали и миловали малу главу оног малишана. Када смо кости сабрали и опрали од прашине, видели смо их жуте као восак. Не плачимо дакле, него радујмо се што смо својим праведним прецима населили небеса, а историју своју обогатили узорима пожртвовања.

Ево пећине која нас опомиње на брижљиво чување своје душе. Ево гробнице вечитије од фараонових пирамида. Ево маузолеја узвишенијег од свих маузолеја! Божја рука сазидала кад је свет стварала за племениту гробницу српских мученика. Но овај маузолеј једини је овако свећен, једини у коме је опело на овакав начин опевано после 130 година онима који у њој стекоше бесмртност како у небеском календару, тако и у народној историји”.

Црква Светог Архангела Михаила у Јелен Долу

У времену док су обнављани и подизани манастири у Овчарско-кабларској клисури подигнута је и освећена црква у Јелен-Долу, спомен ратницима из Првог светског рата.

Владика Николај дао је одобрење да се ова црква подигне. Када је била готова, после три године изградње, осветио ју је

Владика Николај 24. новембра 1940. године. Освећење је било свечано и лепо на лепом јесењем дану, у саслужењу и присуству 22 свештеника и бројног народа.

На крају свете литургије Владика је одржао парастос војницима из Првог светског рата, а потом је са узвишених степеница испред црквених врата одржао народу, који је испуњавао црквено двориште, беседу у којој је између осталог рекао:

“Овај храм ви сте посветили светом Архангелу Михаилу по примеру неколиких и славних предака ваших. Ваш је велики предак славни краљ Милутин. Он је подигао цркву светом Архангелу Михаилу у светом граду Јерусалиму у непосредној близини Голготе и гроба Христовог. Па је наш предак силни цар Душан који подизањем храма светом Архангелу у Призрену и Кучевишту у близини Скопља своје царске престонице, такође учини Господу угодно дело. Па онај неустрашиви заточник правде Божје Марко Краљевић који је подигао цркву светом Архангелу у свом граду Прилепу. Преци ваши у ропству подизали су и чествовали Архангела и подизали му храмове да их закрили својим крилима од сваке муке и душманске руке о чему сведочи и подземна црква у Нишу, славном граду цара Константина. Наши стари сељачки кнежеви посветили су цркву светом Архангелу у Београду, садашњој нашој престоници. И та црква је ево данас главна Саборна црква православног Српства. Прва црква коју сам као дете видео и у којој сам се Богу молио, била је црква светог Архангела у Ћелијама код Ваљева. И то је црква ваших старих, боговидовних предака ваших.

Тако ви очигледно следите стопама блиских и даљих предака својих и још каквих.

Када ову своју богомољу посвећујете Архангелу Михаилу, војводи небеске војске Божје, тиме сведочите да у овом времену

и поколењу, ви држите две везе са небеском и својом херојском прошлошћу! А то и јесу два непресушна извора духовне и моралне снаге нашег народа”.

Ово је последња црква коју је Владика Николај осветио. Одмах је наступила зима, а у пролеће је почео рат у Југославији.

За ову цркву Владика је говорио да је она капија Српске Свете Горе.”

Свештеник Миливоје Маричић наставио је да одржава везу са Владиком Николајем и после рата, када је Николај био у прогонству у Америци. Писао му је, између осталог, и о стању у овчарско – кабларским манастирима. Ево одломка из једног писма тог доба:

„Поштовани Господине,

После дужег времена да Вам се јавим и речем да смо сви, хвала Богу, добро. Новости код нас нема никаквих нарочитих осим што је време неподесно, магла, киша и блато већ су постали досадни. Није зима као што је зима са снегом и мразом, већ је такво време да човек не зна на које годишње доба личи. У вароши и како, али у селу никако. Остадоше сељаци целе године у блату, да их мрзи из куће изићи. Но и поред свега тога на Богојављење имали смо света у црквама више него прошле године. Ја нисам био овде на Богојавење, већ сам служио у Сретењу, Владика ме одредио. Певали смо дуго и јако као да смо хтели да надвичемо све друго само да се чује Духовна лира у овој мрачној ноћи. Заиста врло лепо певају сретењске сестре монахиње: Јована, Минодора, Олимпијада, Ирина, Ефимија, Анастасија, Февронија, Ираида и искушенице: Машинка, Бранка, Перка, Милена, Даринка и Миланка. По именима сестара у Сретењу и Никољу ми имамо цео нови Охридски пролог. Дивне песме пуне лепог и научног садржаја за живот хришћана. Певајући ове песме са лепим гласовима монахиња

обишао сам све богомољачке саборе: у Благовештењу, у Студеници, у Жичи итд, итд. Разуме се мора да буде и суза кад се ово са вољом пева.

Изјутра почиње Богослужење у 4 часа. Опет песма, служба и освећење водице. Чују се и звона одоздо од новоподигнутог манастира Преображења. А онамо у сивој стени Каблара види се новоподигнути манастир Савиње. Њега чувају стене од времена, а свакако да ће са њима и будуће векове бројити, заједно са новоподигнутим манастирима: Илињем, Успењем, Вазнесењем и осталим старим светињама Српске Свете Горе. После подне на Богојављење, журио сам у Чачак јер сутра на Јовањдан служим у Чачку и режем славске колаче за св. Јована. Из воза види се кула Успењска. А када се изађе из видовског тунела види се преко Мораве онамо новоподигнути манастир Вазнесење. У правцу њега са ове стране Мораве у страни, сложен, покривен и од пропадања обезбеђен, материјал манастира Јовање стоји и чека пролеће па до отпочну радови. Када сам дошао кући, обрадовао сам се много јер сам од попадије примио ону стотину коју ми је послала Олга Цокић. Попадија вели – поштар јој је јуче донео и предао. Ја сам се овом много радовао оном радошћу којом се само ја могу обрадовати. /.../ Олга је много добра хришћанка. Поздравите је. Ово је за мене изненађење и велика помоћ као и прошли пут. Ово изненађење ја не могу ни са чим упоредити, као што не могу Олгу ни са ким упоредити.

Са овим писмом шаљем Вам слику цркве чачанске.

Ово је фотографија од пре неколико дана. На кубету цркве изнутра стоји једна већа рупа коју је направила бомба немачких авиона. Али она је својевремено оправљена дрветом и тако и данас стоји. /.../”

Писмо је писано „шифровано”, да се комунисти не досете о

чему је реч. Владика се много занимао за своје монаштво, које је знао молитвено. Он је слао и помоћ својим свештеницима, монасима и верном народу, али не непосредно, него преко људи (Олга Цокић је једна од побожних жена које су Светом Николају помагале у том слању помоћи.)

ЗА ВРЕМЕ ДРУГОГ СВЕТСКОГ РАТА

У тешко ратно доба, свештеник Миливоје Маричић је настојао да сачува веру свог народа, а да не изгуби ни своју душу. У грађански рат између четника и партизана није се мешао. Немци су 1941. гранатирани Јелендо, јер су били нападнути, па је храм оштећен. Свештеник Миливоје доживео је и једну породичну трагедију – године 1942, умро му је брат Витомир, у 29. години живота.

НА СЛУЖБИ У ЧАЧКУ

После рата, премештен је на службу у Чачак. О храму Светог Вазнесења Господњег, где је стигао, прота Маричић је писао: „Дивна је околина града Чачка. Можемо у њој живети, радити и посматрати је колико год хоћемо, она ће нам увек бити лепа, мила и драга. Широка котлина Западне Мораве, ишарана њивама, ливадама, виноградима и воћњацима, са лепим белим кућама и планинским венцима који је окружују: Овчаром, Кабларом, Јелицом, Вујном и Остром, оставља на посматрача величанствен утисак. У средини те котлине бели се град Чачак на Морави са црквом Страцимира брата Немањиног и зградама вишеспратницама.

У околину града Чачка спада и Овчарско-кабларска клисура која је чувена по својим многобројним манастирима. И котлина

и клисура чине један амбијент у природи и животу људи у прошлости и садашњости. Црква у Чачку и Овчарско-кабларски манастири то и јесу. Даља и ближа прошлост то нам доказују.

Цркву у Чачку подигао је Страцимир, брат Немањин, у другој половини дванаестог века, као манастир Градац на Морави. Историјски подаци кажу: „Страцимир созда церков Свете Богородице Градачке при рецје Мораве от два столпа”. „Страцимир је владао овим крајевима од 1169 — 1192. године, па је у том времену и подигао манастир поред реке Мораве, који је носио назив вероватно по граду који је био подигнут око њега. Доцније поред манастира подигнуто је насеље које се временом проширило и добило назив Чачак. Овај назив помиње се први пут у једном акту који се чува у Дубровачком архиву а потиче из 1409. године.

У доба Стевана Првовенчаног градачки манастир имао је ранг манастира Студенице, Жиче и Ђурђевих Стубова. Био је аутономан и владалац је постављао његовог игумана, који је учествовао на саборима на којима су решавана државна питања. На сабору који је одржан 1315. године, наводи се старешина Моравског Градца међу осталим игуманима.

Манастир Градац био је у то време врло значајан културни центар. Он се помиње 1454. године, као седиште митрополита. Градачки митрополит Никифор приложио је звоно „Пресветој Чудотворици градачкој в дни благовјернаго господина Деспота Ђурђа.” Због његове значајне улоге у историји народна песма о њему вели:

„Полећела два врана гаврана
Од Србије земље племените
И Мораве воде валовите,
Са кубета цркве Немањића,

Страцимира од старине бана,
Све моравске земље господара”.

Ова црква била је величанствена у својој историји, а некада је пак историја била сурова према њој. У току дуге турске владавине она је три пута претварана у џамију, да би доцније опет била обраћена у цркву. После пада Србије под Турке 1459. године манастир Градац претворен је први пут у џамију и остао дуже време као џамија. После Пожаревачког мира 1718. године Аустрија је заузела целу Србију до Западне Мораве, па је тада и ова џамија обраћена у цркву. Али после Београдског мира 1739. године Аустријанци напуштају ове крајеве, па је тада опет црква чачанска по други пут претворена у џамију.

Доцније за време Карађорђевог устанка 1804 — 1813. године ови крајеви били су ослобођени, па је опет џамија обраћена у цркву. После пропасти Карађорђевог устанка Турци и по трећи пут претварају цркву чачанску у џамију. Да је она тада била џамија сведочи у свом „Путешествију” Јоаким Вујић, који је путовао по Србији 1826. године, па је тада долазио у Чачак и том приликом улазио у џамију и о тој својој посети пише: „Ово здање јесте доста високо и широко; унутар нисам ништа видео, него на десној страни неке горе видиме басамаче, на којима намештена стоји једна предикалница: доле пак пред ови басамаци лежи једна наопако прострта кожа, доле опет, од ове леже неколико асура, черги и арара прострти, на којима Турци клањају.”

Кнез Милош Обреновић, обратио је последњи пут ову џамију у цркву, извршио рестаурацију и на дан 6. септембра 1834. године ужички епископ Никифор Максимовић, извршио је освећење. Ово се види из једног записа на једном старом требнику цркве чачанске. Тај запис гласи: „Знатисја којего года

обновљена бист црква велика у Чачку, преже бившаја храм Пресвјатија Богородици, ниње же обновљена бист 1834. года и месеца септем. 6 ти ден. Освјашчена от Преосвјашченаго епископа ужичког Никифора, посвјашчена храм Вознесенију Господњу, а виногради добро родиша и вино весма красно бист, јакже во сем годје. Ова књига јест више реченија цркве чачанскија. Јермонах Василије Поповић, протосинђел.”

Од тада је ова црква служила као катедрална црква епископа жичких. У најновије време она је два пута рестаурирана, и то 1929. и 1961. године. Али су на њој и до данас сачувани на зидовима испод кубета унутар цркве маварски лукови као остаци некадашње џамије. Из доба обнове цркве од 1834. године сачуван је иконостас који је и данас у цркви, чије је иконе радио Живко Павловић — Пожаревљанин.

Изузетна су збивања са црквом чачанском кроз историју. Она је делила судбину народа. Када је народ био слободан, она је онда била црква, а када је народ губио слободу, онда је она претварана у џамију. Она нам о свему томе много говори. Зато она и заслужује велику пажњу од свих нас”.

Као свештеник у Чачку, отац Миливоје је ревносно и вредно прповедао реч Божју, исповедао, причешћивао, читао требе и молитве. Помажући обнову манастира Јовања, добио је протојерејски чин од патријарха србског Германа, администратора жичког.

О својој супрузи је писао: „Попадија Мица била ми је добра помоћница, према парохијанима је врло љубазна и предусретљива. Сваког лепо прими у кућу и послужи га по српском обичају. Комшијама је увек на услузи да им покаже како се спремају разни колачи, торте и јела и друге потребе у домаћинству. Кућа блиста од чистоће. Децу воли и своју и другу па их са лепим речима и тепањем привлачи себи”.

Редовно је држао везу са овчарско – кабларским манастирима. Две школске године, 1961/ 1962 и 1963/1964, био је предавач у Монашкој школи при манастиру Преображењу.

А 2. децембра 1979. године владика жички Стефан одликовао га је, на Светој Архијерејској Литургији у чачанском храму, правом ношења напрсног крста, „за ванредне заслуге у свештенопастирској служби”. Захваљујући свом епископу, протојереј – ставрофор Миливоје Маричић је рекао: „Носити крст јавно на грудима добијен за заслуге од Цркве велика је част. То је света част, као што је и крст свети. После распећа на крсту, Господ Исус Христос узнео се на небо, али се тада уселио и у људе. И носити крст значи имати Господа Исуса Христа у свом животу. Сваки добар и искрен крстоносац у истини је и богоносац. По крсту на грудима види се ко је тај човек и чији је он. Тај човек је човек Христов. Крст о томе говори јасније од сваке речи изговорене из уста људи. Крст говори да је тако или треба да буде тако. Добро је крст носити и са њим се поносити. Поклањам се крсту и Господу Христу”.

НА ПУТОВАЊИМА

Отац Миливоје је био велики путник. Пре свега, путник – поклоник. Године 1965, у Великом посту, са монахињама из овчарско – кабларских манастира, из Стјеника и Љубостиње, кренуо је у Свету Земљу и Јерусалим. Било је шест свештеника, једанаест монахиња и богомољци из Бачке и Баната. Њих тридесет шесторо путовало је аутобусом 8000 километара кроз Бугарску, Турску, Либију, Сирију и Јордан до Свете Земље.

Ево шта је прота, између осталог, писао о том путовању: „Пошто се већина Господњих и Богородичних празника, празници светога Јована и празник Светога Архиђакона

Стевана, о којима је реч у овој књизи, заснивају на догађајима који су се дешавали у Јерусалиму, то сам нашао за потребно да уместо поговора кажем нешто о Јерусалиму, онако како сам га видео и доживео у марту месецу 1965. године кад сам га посетио са групом поклоника и у њему се задржао три дана и четири ноћи. У том времену посетили смо у њему света места која се помињу у Светом Писму и учинили посету Витлејему, Јерихону, реци Јордану и Мртвом мору.

Голгота се данас налази у самом граду Јерусалиму испод узвишице слично положају Вазнесењске цркве у Београду. Ту се налази велика црква која се зове „црква на Голготи“. Кроз засвођену улицу, у којој су многобројне продавнице, долазимо цркви на Голготи. Пошто смо прошли кроз малу капију и прешли поплочани простор, улазимо у цркву кроз широки улаз украшен стубовима. У близини улаза унутра у цркви стоји камена плоча величине и облика гроба уздигнута око 25 сантиметара од пода цркве и она се зове „плоча помазања“. На њој је помазано и у платно увијано пречисто тело Исусово пред погреб када су га Јосиф и Никодим скинули са крста. Изнад плоче висе седам великих сребрних кандила, а код главе и ногу су стубови. Цвеће и други предмети украшавају плочу и дају леп изглед. После метанија и целивања плоче, улазимо лево у једну округлу и велику по пространству и висини просторију са огромном куполом. У средини те просторије налази се црквица и у њој је свети Гроб, због шга се и цела ова велика просторија зове црква Гроба Господњег. Улазимо у црквицу у којој се налази мали мермерни стуб на коме је плоча. На тој плочи налази се један део од оног камена који је анђеоло одвалио и скинуо са гроба у недељу рано, у освитак дана, на коме су жене Мирносице виделе једног а потом, у другом моменту, и два анђела после васкрсења Господа Исуса Хриета. Када се служи у цркви Гроба

Господњег, та плоча служи за свети Престо. Из тог одељења црквице улази се кроз ниска врата у друго одељење као у олтар. У том одељењу је свети Гроб над којим стоји мермерна плоча. Изнад гроба су сребрна и златна кандила која се никад не гасе. Цвеће и предмети које поклонници спуштају на Гроб прекривају плочу. Једно свештено лице увек стоји код Гроба и води рачуна о свему. Код светог Гроба улазимо по три или четири, метанишемо, целивамо свети Гроб и после краћег задржавња и молитве полако излазимо да бисмо и другима направили место. Када се служи у цркви Гроба Господњег, онда се на Гробу проскомидише. Присутни народ тада стоји у великој цркви Гроба Господњег.

Из велике цркве Гроба Господњег улази се у монументалну цркву Васкрсења Господњег, која се налази источно од светог Гроба под истим кровом. Она нас задивљује, препорађа и духовно уздиже. У овој цркви служили смо свету литургију и нас шесторица свештеника из Југославије у суботу на дан светог Бенедикта. Служили смо са патријархом Бенедиктом, са девет митрополита, два епископа и са нама скупа тридесет и два свештеника и једанаест ђакона. Певао је хор богослова којих је било две стотине на броју. Ми смо се тада осећали као да смо на небу а не на замљи. Тај дан био је имендан и рођендан патријарха Бенедикта па је поводом тога одржана свечаност на коју су дошли митрополити из унутрашности. И ми смо имали част да на овој свечаности будемо саслужашчи на светој литургији. Сутрадан, у недељу, присуствовали смо служби Божјој на светом Гробу и обношењу часног коста око цркве, јер је била крстопоклона недеља. Патријарх Бенедикт носио је крст византијског цара Јована Палеолога.

Из олтара цркве Васкрсења Господњег десно воде степенице као на спрат у цркву на Голготи. У ову цркву може се ући

степеницама и са друге стране. Ово је једна црква а два олтара: православни и римокатолички. На иконостасу православног олтара у средини је велико Распеће, а са једне и друге стране су иконе Мајке Божје и светог Јована Богослова, љубљеног ученика Спаситељевог, онако како је и било на Голготи приликом распећа.

А Исус видевши Матер и ученика кога љубљаше где стоје рече Матери својој: жено, ето ти сина. Потом рече ученику: ето ти Матере. И од оног часа узео је ученик себи” (Јов. 19, 26-27). Пред олтаром је дубок отвор опточан сребром где је био забоден крст - онда када је било Распеће. Изнад овог отвора је плоча од камена која служи за свети Престо. Сагињемо се главом испод плоче, стављамо руку у отвор и љубимо то место. Оквири свих икона, чираци, кандила, полијелеји и мозаик на зидовима од злата су.

Доле око цркве Васкрсења је засвођено предворје око цркве. И када се креће литија око цркве, она иде кроз ово предворје које је саставни део цркве и под истим кровом. Са десне стране предворја када се обилази око цркве са литијом, или се иде без литије у истом правцу, у зиду су места као капелице једна до друге које обележавају она места и догађаје из времена страдања и васкрсења Господњег. У једној од ових капелица налази се стена на којој се види пукотина. Ова пукотина је од онда када: „Исус испусти душу и земља се потресе и камење се распаде, гробови се отворише, и усташе многа тела светих који су помрли” (Мат. 27, 51-52). Друга капелица показује трнов венац. Трећа показује ругање Христу. Четврта показује ексере којима је Христос био прикован на крсту. Једна од тих капелица показује где је била глава Адамова.

Са леве стране цркве Васкрсења Господњег из предворја силази се степеницама доле дубоко у земљу које воде у цркву

која је посвећена царици Јелени, мајци цара Константина. Из олтара те цркве види се кроз један отвор место где је царица Јелена пронашла крст на коме је Господ Исус Христос био распет на Голготи и ту је храм часног крста. У њему се чува делић часног крста у витрини и ми смо га целивали.

Са десне стране црквице Гроба Господњег налази се римокатоличка црква на месту где се васкрсли Господ јавио женама Мироносицама у врту при повратку од Гроба. На зиду те цркве велика фреска износи тај догађај. На западној страни црквице Гроба Господњег, Копти имају свој олтар који је призидан уз црквицу. Преко пута ње у зиду велике цркве налази се друга црква Сираца у којој су гробови Јосифа и Никодима. Још су ту под истим кровом и цркве Јермена и Етиопљана. Много цркава, капела, предворја и других просторија налазе се под истим кровом и заузимају велики простор. Једне су цркве у земљи, друге на земљи, а треће на спрату те изгледа као троспратна црква.

Прву цркву на Голготи подигла су цар Константин и царица Јелена. Кроз дуге векове она је мењала облик дозиђивањем. Садашњи облик њен је из једанаестог века од доба крсташа.

Недељом и празницима служи се у више цркава на разним језицима хришћанских народа. Сваког дана цркве посећују многобројни ходочасници из свих крајева света, па се чују и разни језици. Ето, таква је Голгота данас, после близу две хиљаде година, на којој је по свом промислу, из љубави према људима, Господ Исус Христос страдао као човек а васкрсао као Бог „нас ради и нашег ради спасенија”.

Од Голготе удаљена неколико стотина метара је судница Ане и Кајафе у којој је суђено Христу, а потом ту изречена и пресуда о распећу. Ту су се војници ругали Христу и ставили Му трнов венац на главу. Та судница је зграда која се пружа у дужину има

и спрат. Више улаза пише „Преториј”. У земљи, као сутерен, испод ове зграде, оно што је сигурно првобитно сачувано до данас јесте затвор где су затварани кривци којима је суђено. Када се спустимо доле низ степенице, тада уђемо у простор који је као пећина у природној стени. Изнад једне посебне ћелије, која је величине само за једног човека пише: Исус Христос. Изнад друге ћелије пише: Варава. Ово нас одводи мислима у доба суђења Христу. Изнад ове пећине у самој згради су три цркве, на местима где су биле суднице Ане и Кајафе. Представник римске власти Пилат, чија је судница била на другом месту, није нашао Христу никакве кривице, па је пред народом опрао руке и рекао: „Ја никакве кривице не налазим на Њему” (Јов. 18, 38). Једна црква је на месту где је изречена пресуда. То показују и фреске на зиду. Друга црква је на месту где је Христу стављен трнов венац на главу. У кубету те цркве је фреска великог трновог венца који заузима цео простор кубета. Трећа црква је на месту одакле је Христос понео крст на Голготу.

Одатле и ми полазимо на Голготу истим путем. Путујући са леве стране видимо рељеф исклесан у камену на зиду, који показује да је на том месту било прво падање Христово под крстом. Мало даље напред исто тако рељеф у камену показује друго падање Христово под крстом. Означена су тако и друга падања и на крају прилази Симон Киринајац, прихвата крст и носи га на Голготу. Одатле скрећемо десно и пењемо се горе уз засвођану „улицу уздаха” у којој нема продавница, већ се чува као успомена на пут којим је Господ ишао на Голготу на страдање, али и на васкрсење. Прилаз цркви води кроз засвођену улицу у којој су продавнице. Тако и ми долазимо цркви на Голготи о којој је било речи.

Јерусалим лежи на бреговитом земљишту. Када му се

прилази путем који долази од Јордана са источне стране, види се његов источни део на брегу који се пружа од севера ка југу. Високи торњеви цркава и једна цамија надвисују равне кровове кућа. Цео стари Јерусалим опасан је високим зидом и у град се улази кроз капије одређене за то. Доле испод зида је поток Кедрон на коме је мост преко кога пут води у град. Поток Кедрон помиње се у Светом писму: „И рекавши ово Исус изиђе с ученицима својијем преко потока Кедрона где беше врт, у који уђе Он и ученици Његови” (Јов. 18, 1).

Ту код моста пре него што се пређе преко њега, са десне (горње стране када се долази са истока) стоји црква у коју се улази низ степенице којих има око педесет. То је црква Мајке Божје где је била сахрањена. Са десне стране у цркви пре него што се сиђе на главни под, стоје гробови: Светог Аћима и Ане, родитеља Пресвете Богородице, а са леве стране је гроб праведног Јосифа. Доле у цркви је гроб Мајке Божје окићен цвећем и другим украсима.

Одмах десно од цркве, преко пута који води на Јелеонску гору налази се Гетсимански врт, познат од оне вечери када је у њему Господ Исус Христос ухваћен на молитви и одведен на суђење. Свето Писмо вели: „И дођоше у село које се зове Гетсиманија и рече ученицима својијем: седите овде док ја одем да се помолим Богу” (Марко 14, 32).

Гетсимански врт и данас се чува и негује. Једна стаза и зеленило красе га. У њему се чувају и одржавају и данас неколико великих и старих маслина из оног доба када је ту Господ Исус Христос долазио пред страдање. Једно стабло маслине наслоњено је на подупирач који је озидан од цигле, да би се што дуже могао одржати. У врту је и црква која се зове „храм нација” у њој се чува камена плоча на којој се Господ молио. Мозаик на зиду цркве износи све моменте из оне чудесне

и језовите ноћи. Више Гетсиманског врта је Маслинова гора која се помиње у Светом писму: „И изашавши отиде по обичају на Гору маслинску; а за Њим отидоше ученици Његови” (Лука 22, 39) Ту је сада велики и леп руски манастир, који је посвећен Марији Магдалени. У њему смо били на бденију. Овај манастир има пет кубета и копија је познате московске цркве из петнаестог века. Више Маслинове горе је Јелеонска гора која се протеже до врха брега. Са ње се Господ Исус Христос после васкрсења четрдесетог дана вазнео на небо пред својим ученицима. (Дела Ап. 1, 9-12). И на Јелеонској гори је руски женски манастир. Овај манастир и онај на Маслиновој гори имају око сто монахиња и под једном су управом. У манастиру на Јелеонској гори чува се место где је била глава светога Јована Крститеља. Високи торањ овог манастира доминира Јерусалимом и целом околином, а далеко на источној страни виде се: река Јордан, Мртво море и Моавске планине.

Са Јелеонске горе види се на јужној страни Јерусалима брдо Сион које цар Давид опева у псалмима. Тамо су гробови Давида и Соломона. Мало ниже на месту „Омарове џамије” био је храм у који је Спаситељ долазио, а она „златна врата” на градском зиду кроз која је Он ушао у Јерусалим зазидана су. Тамо је Спаситељ одржао „Тајну вечеру”, а у дан педесетнице апостоли су били сакупљени када им се јави Дух Свети у виду огњених језика. Тамо је био дом светог Јована Богослова, у коме је, после распећа њеног сина, живела и умрла Пресвета Богородица. Тамо изван града је село у коме је рођен свети Јован Крститељ. У њему је света Дјева долазила у походе својој рођаци Јелисавети (Лука 1, 39-40).

Силазимо са Јелеонске горе и долазимо до потока Кедрона одакле смо и изашли горе. Када се пређе мост, одмах лево испод пута је место где је страдао свети Архиђакон Стефан. Ту је црква њему посвећена у којој је и његов гроб. Испод цркве мало ниже

стоји округла пирамида која обележава гроб Авесалома, сина Давидова.

Сви смо са нестрпљењем очекивали да одемо до Витлејема да бисмо видели место Спаситељевог рођења. Сутрадан очекивање наше испунило се и ми смо отишли у Витлејем, који се налази око 15 километара јужно од Јерусалима. Наше путовање било је врло пријатно и лепо, јер је пут пролазио кроз лепе и таласасте пределе. И када смо угледали Витлејем, разлегла се песма у нашем аутобусу из двадесет грла: „Рождество Твоје, Христе Боже наш” Пред улазак у Витлејем са десне стране пута стоји једна капелица, а то је гроб Рахиље, жене Јаковљеве и мајке Јосифове и Венијаминове. Ту је Рахиља родила Венијамина и после порођаја умрла (1. Мај. 35, 16-20). Витлејем је леп градић, налази се на једној висоравни. У њему је црква коју су подигли цар Константин и царица Јелена. По свом пространству и висини задивљује нас. Има четрдесет високих стубова који су распоређани у четири реда по десет у једном реду. Ту су три цркве и три олтара под једним кровом. Централна црква посвећена је Рождеству Господњем, десна светом оцу Николају, а лева светом великомученику Георгију. Пећина у којој се родио Богомладенац Христос налази се под олтаром цркве Рождества Господњег. Сишли смо доле низ степенице и видели место рођења Спаситељевог. И сада у пећини разлегла се песма из двадесет грла: „Рождество Твоје, Христе Боже”. Метанија и целивање давали су израз нашем осећању и задовољству. Све је у њој осветљено и украшено: место где се догодило рођење и место где су биле јасле. Звезда на небу, три мудраца, пастири и песма ангела: „Слава на висини Богу и на земљи мир, међу људима добра воља” богатели су наше мисли и испуњавали наша срца док смо разгледали пећину. Пред црквом на пространом поплочаном простору много је

аутомобила који стоје, долазе или одлазе. Кажу да је свакога дана тако због многобројних посетилаца. О Витлејему говори Свето Писмо. Ту смо видели и костурницу деце коју је поубијао цар Ирод тражећи да убије младенца Христа.

Наредног дана пошли смо до Јордана, на место где је крштан Господ Исус Христос од светог пророка Јована. Река Јордан је на источној страни Јерусалима удаљена 40 километара. Идући тамо, на трећем километру од Јерусалима, пролазимо кроз село Витанију. Ту је Господ васкрсао Лазара /.../

Идући од Јерихона на левој страни види се пустиња у којој је Господ Исус Христос после крштења провео четрдесет дана у посту и био кушан од ђавола пред своју велику Божанску проповед. А преко Јордана види се пустиња у којој је живео свети Јован Крститељ. Тамо далеко преко ње виде се Моавске планине. Долазимо на реку Јордан на место на коме је свети Јован крстио Господа Исуса Христа (Марко 1, 10-11).

Освећење водице извршили смо на реци Јордану у великом и широком чамцу који стоји у реци привезан уз обалу. У чамац се силази степеницама које су ту направљене зато што је површина воде нижа од површине обале. Ту смо се дуже задржали и разгледали цркву светога Јована која је у близини реке. По повратку свратили смо се на Мртво море које нам је познато по Содому и Гомору, а потом натраг у Јерусалим.

За време нашег задржавања у Јерусалиму посетили смо и Његово блаженство Патријарха Бенедикта у згради Патријаршије, где смо баш лепо примљени и послужени. У току разговора Патријарх нам је рекао: „Ја преко вас поздрављам Српску православну цркву као сјајну звезду на православном небу која чува чистоту православне вере”“.

Године 1969, са свештеником Слободаном Николићем био је у Светој Гори. О томе је писао:

„Света Гора Атонска налази се на Халкидичком полуострву на источној страни Грчке удаљеном око 200 километара од Солуна и протеже се у Јегејско море у дужину до 70 километара и у ширину до 15 километара. Земљиште Свете Горе је већином брдовито, каменито и неплодно, али има и плодних места где су баште и виногради. У висовима су голе стене или шуме. Предели који су ближе мору обрасли су ситним растињем и жбуњем. У Кареји, средишту Свете Горе, постоје читаве шумице ораховог и лесковог дрвећа које доноси род. На крајњем делу полуострва уздиже се преко две хиљаде метара надморске висине стреласто брдо Атос или Атон по коме се тако назива и Света Гора Атонска. Извора добре пијаће воде има доста, такође и бистрих поточића који теку и жуборе низа страну између светогорских падина и кршевитих страна. Клима је добра. Планински ваздух помешан са морским струјама освежава на великим летњим жегама. Пuteви су рђави — средњевековни — који служе за пешаке или за мазге за ношење терета или за јахање. Неки су поплочани старинском калдрмом и тако служе стотинама година. Само од Дафне — јужног пристаништа направљен је аутобуски пут који води преко Кареје до северног пристаништа код манастира Ивера. Овим путем саобраћа аутобус и камион.

У Светој Гори нема села ни градова. Нема ларме ни буке од саобраћаја. Нема стада ни чобана нити женског света. Тамо су само манастири, ћелије и монаси увучени у мир, да би кроз молитву и Богу угодан живот стекли спасење својој души.

Многи посетиоци и туристи из свих крајева Европе, који добију пасош, посећују Свету Гору и њене манастире. Монаси сваког лепо приме и дају објашњење о манастирима и њиховим историјским и црквеним вредностима, које се у манастирима чувају хиљаду година.

Атос је познат још из прехришћанског доба. Ту је било многобожачко насеље са киповима. Предање вели да је Пресвета Богородица после васкрсења Христовог пошла бродом на острво Крит у посету епископу Лазару. Овог Лазара је Господ Исус Христос васкрсао из гроба па се по њему и празник зове Лазарева субота. Али морски таласи, по промислу Божјем, довели су њен брод до Атоса. Ту се искрцала и била дочекана од становништва. Тада су многобожачки кипови попадали, пошто су се зли дуси у њима побунили. Од тада је ово полуострво припало Пресветој Богородици под покровитељство и заштиту. Становништво је прешло у хришћанство које се ту све више и више ширило и утврђивало. У 10. веку свети Атанасије, велики испосник и молитвеник, први је подигао манастир Лавру, организовао монаштво и написао монашка правила по угледу на велике монахе из првих векова хришћанства. Од тада се монаштво још више умножавало, манастири подизани по целом полуострву које се прозвало Света Гора, а Пресветој Богородици заштитници увек су упућиване молитве и захвалност.

Византијски цареви помагали су монасима и зидали манастире. Цар Василије први Македонац у десетом веку дао је Светој Гори самосталност коју и данас има Света Гора. Од тада је она била на великом гласу у свом хришћанском свету. Тамо су ишли цареви, краљеви, кнежеви, патријарси, епископи и многи други људи богати и сиромашни, примали монашке завете и проводили у манастирима богоугодан живот. У српској историји познати су Свети Сава и његов отац Стефан Немања који су примили монашки завет и подигли манастир Хиландар. Па доцније многи Срби одлазили су у Свету Гору, примали монашке завете и постајали становници Хиландара и других манастира у Светој Гори. То су чинили и Руси, Бугари, Румуни,

Грузијанци, а највише Грци, јер се у њиховој држави и налази Света Гора. Тако је Света Гора постала свеопшта светиња свих православних народа и тврђава православља кроз хиљаду година и чинила велики утицај на све православне народе.

Света Гора са својим манастирима јесте велика ризница материјалног и духовног блага. Она је центар и расадник уметности, духовне и материјалне културе. Њени манастири са кубетима, звоницима, кулама и вишеспратним конацима изгледају као градови, као царски дворови, као скупочени замкови поред мора или у шумама полуострва. Сви су живописани и украшени лепим уметничким иконостасима, иконама, чирацима, кандилима, позлаћеним полијелејима, мермерним стубовима и мозаичким подовима. Многе иконе, нарочито иконе Пресвете Богородице чувају се у тешким позлаћеним рамовима. Сви манастири у овојим портама и у вишеспратним конацима имају више цркава. Манастир Пантелејмон има 17 цркава. Манастир Хиландар 12, манастир Лавра 18 итд. У главној цркви чувају се свете мошти којих у Светој Гори има хиљадама. Мошти се чувају у сребреним ковчежићима обично у олтару. Број књига у њиховим библиотекама износи на милионе. У њима су многобројне повеље византијских, српских и руских царева и патријараха. Много има и старих рукописних књига и много других предмета и ствари од историјске и уметничке вредности.

Духовно благо Свете Горе јесу њени монаси који су напустили свет и овосветски живот и уживање. Они су послушали Господа Исуса Христа, узели крст свој и пошли за Њим (Марко 8, 34). Пошли драговољно по вери својој, да би достигли високи степен духовног уздигнућа и спасења своје душе у вечном духовном царству Господа Исуса Христа. Они живе и Богу се моле у манастирима или у ћелијама ван

манастира. Има их који живе у пећинама и пештерама као што су живели монаси у првим вековима Хришћанства. Ћелије су куће са два-три одељења, са црквицом, где живе по један или два монаха, а највише по три. Они се сами старају за храну и одело. Живе скромно и стално су на молитви.

Света Гора дала је Православној Цркви стотину светитеља који су као монаси живели и подвизавали се у светогороким манастирима или ћелијама. Њихова имена помињу се у канону који се чита на богослужењима у Светој Гори. Њихова имена наведена су овде приликом кратког описа манастира. Али се у канону помињу и имена светитеља који су живели и Богу се молили у пустињи и пештерама Атонским, имена њихова су: Петар Атонски, свети Теофил Мироточиви, свети Никифор пустињак, свети Нектарије карејски, свети Леонтије Нови, свети Максим Капсаколивски, свети Јаков, свети Нифонт, свети Никодим, свети Нил Мироточиви, свети Пахомије, свети Роман, свети Теофан, свети Акакије, свети Теополит и многи друти знани и незнани.

Некада је у Светој Гори било 600 манастира и 6000 монаха. Данас има око 2, 000 монаха и 500 олтара рачунајући и олтаре у црквицама по ћелијама. И данас је Света Гора пуна манастира, цркава и црквица са ћелијама, али оу главнији двадесет великих манастира и дванаест њихових скитова. Скитови су манастири који припадају другим манастирима. Руски скитови св. Андрије и св. Пророка Илије су монументални манастири које нарочито треба поменути и нагласити.

Од ових двадесет манастира великих седамнаест су грчки. Зограф је бугарски, Свети Пантелејмон руски и Хиландар српски. Хиландар је по рангу четврти у Светој Гори и долази после Лавре, Ватопеда и Ивера.

Оно што је речено овде о Светој Гори и њеним манастирима

само је један мали делић онога што се о Светој Гори може рећи и оно шта Света Гора јесте.

Света Гора је украс Православља, Православље је украс Хришћанства, Хришћанство је украс света и његова потреба на земљи и на небу. Тим путем прилази се Богу и постиже вечно спасење. Преподобни и богоносни оци Атонски, молите Бога за нас”.

Од 1965. до 1978. отац Миливоје био је на дванаест путовања: био је у Јерусалиму, Грчкој, Италији, Светој Гори, Русији, Мађарској, Шпанији, Аустрији, Лихтенштајну, Швајцарској, Француској, Енглеској, Белгији, Западној Немачкој.

О СЕБИ

Прота Маричић је о себи писао: „Мој живот провео сам лепо и у задовољству. Био сам увек оптимиста. У данима када сам имао непријатности и потешкоћа оптимизам ме је и тада пратио. Осетио сам прст Божји нада мном који ме пратио, помагао и чувао ме: у младости, у школи, у подизању цркве у Јелендолу и подизању и обнављању манастира у Овчару и Каблару. На свему овом благодарим Господу Богу. Благодарим Господу Богу још и на томе што ме је сачувао целог мог живота у постојаној вери у Бога и хришћанском моралу. Желео бих да неко некад од мојих потомака буде свештеник”.

КАТИХИЗИС ПРОТЕ МИЛИВОЈА

ВЕРА У БОГА

Све што чинимо, по вери чинимо. Ако се крштавамо, по вери се крштавамо; ако се исповедамо, кајемо и причешћујемо то по вери чинимо. Кад се Богу молимо и цркве посећујемо, кад пост одржавамо и добро чинимо, кад доброту у души и срцу негујемо, то по вери чинимо. Кад мир, скромност, побожност и љубав имамо, то нам је дар Божји који смо добили по вери нашој.

Вера нас задовољава и храбри. Она нам даје утеху у тузи и наду у мукама и жалостима, а ведрину и весеље у здрављу и радости. Вера је објаснила све тајне живота и света, око којих се људи много заузимају да их реше.

Вера је наше духовно око, којим видимо духовни свет. Вера је у нама као сунце које обасјава све мрачне кутке у души и срцу нашем. Вера је наша веза са Богом. Вера је основ хришћанског живота. Крштење је прва света тајна којом постајемо чланови Цркве и ступамо у заједницу са Богом. Али да није вере, не би било ни крштења. „У вери живимо, крећемо се и јесмо” (Д. А. 17, 28).

Свето писмо нас учи и каже: „Ко има веру и крсти се, спасиће се” (Мар. 16, 16). Свети апостол Павле вели: „Без вере није могуће угодити Богу” (Јевр. 11, 6). А на другом месту исти апостол каже: „Спасени сте благодаћу кроз веру” (Еф. 2, 8) Вера нам доноси спасење и живот вечни на оном свету.

Чувајмо веру и одржавајмо се у њој. Томе нас учи Господ Исус Христос. То нам проповеда и наша света Црква, а пример нам дају свети апостоли, светитељи, пророци и многобројни

мученици за веру, за Христа, за Цркву. Потрудимо се да и наша вера буде: стална, чврста и непоколебива. Тај пут је најбољи. Он је спасоносан, он је вечан зато што је божански.

„Пророци су нашу веру
Видовито предсказали,
Апостоли раширили,
Мученици доказали.

Богоносни оци свети
Веру нашу проверише
И к'о драги камен нама
У аманет оставише.

Да држимо веру чесно —
Помозите ви пророци!
Помозите апостоли!
Помозите свети оци.

Веро наша богоносна,
Веро слатка опасоносна —
Ти на земљу Бога сводиш
И на небо нас узводиш!”

О ДУХУ СВЕТОМ

Духом Светим били су испуњени старозаветни пророци, па су зато и могли унапред на пет - шест стотина година предсказати долазак Господа Исуса Христа у овај свет; предсказати Његово учење, Његову проповед, Његова чуда, страдања и васкрсење.

Духом Светим били су испуњени ученици Христови, па су зато и могли проширити и утврдити Његову свету Цркву.

Када је Господ Исус Христос слао своје ученке на проповед, рекао им је: „Кад вас буду предавали на судове, не брините се како ћете и шта ћете говорити. Јер Дух Свети у онај час говориће из вас” (Мат. 10, 17-20; Лука 12, 11-12).

Духом Светим били су испуњени светитељи, па су својим животом и делима од Бога прослављени и стекли вечни блажени живот у духовном царству Христа Спаситеља.

Духом Светим били су надахнути преци наши, па су подигли многобројне цркве и манастире, у њима се Богу молили и народ одржавали у вери и побожности.

У Цркви је Дух Свети: „Телеса ваша су црква Светот Духа који живи у вама, којег имате од Бога”, вели Свети апостол Павле.

Дух Свети јавио се на крштењу Христовом изнад реке Јордана.

Дух Свети јавио се ученицима Христовим у Јерусалиму, док су били на молитви.

Духа Светога добијамо и ми на крштењу, које се врши у име Свете Тројице.

Духа Светога призивају свештеници када служе свету литургију, на којој кроз свето причешће примамо тело и крв Господа Исуса Христа и сједињујемо се са Њим.

Дух Свети упућује људе на извршавање заповести Божје науке.

Дух Свети упућује људе да живот свој одржавају у чистоти телесној и светлости духовној.

Дух Свети даје живот људима („и поста човек душа жива”) и одржава веру и побожност.

Ко у цркву иде и искрено се Богу моли и наду своју полаже

у Господа, у њему је Дух Свети. Ко се искрено каје за грехе своје и Бога призива за опроштај, у њему је Дух Свети. Дух Свети је у сваком човеку који добро мисли, добро говори и добро ради и љубав има према Богу и људима.

Нека и нас Дух Свети увек надахне као пророке, апостоле и светитеље, да у вери будемо чврсти, у истини Божјој непоколебљиви, а на путу Божјем сигурни. Нека Дух Свети, мисли и срца наша увек упућује горе на небо Богу, да бисмо са тог вечног и неисцрпног извора благодати и добра, увек примали духовна блага, потребна за живот и спасење наше.

Бог је добар и милостив, па ће децу своју и створења погледати, благословити и помоћи им, на чему нека Му је слава и хвала, сада и увек и у све векове.

КАКО СЕ ТРЕБА ПРАВИЛНО КРСТИТИ

Три прста десне руке саставимо тако да врхови њихови буду равни. Друга два прста мали и домали савијемо уз длан. Када смо то учинили подигнемо руку горе, ставимо три прста на чело и кажемо: У ИМЕ ОЦА, затим спустимо руку доле и са три прста додирнемо доњу страну груди и кажемо: И СИНА, а потом додирнемо исто тако десно раме и кажемо: И СВЕТОГА, а када пренесемо руку преко груди и додирнемо лево раме кажемо: ДУХА. Када смо све то учинили и изговорили, на крају кажемо: АМИН. Амин значи нека тако буде. Тако се ми крстимо у име СВЕТЕ ТРОЈИЦЕ: ОЦА, СИНА И СВЕТОГА ДУХА.

ЗНАЧАЈ КРСТА КОЈИМ СЕ КРСТИМО

Када се крстимо, прво подигнемо руку горе, додирнемо чело и тиме указујемо да је Бог Отац горе на небу коме посвећујемо

и потчињавамо наш ум. Спуштамо руку доле, зато што је Бог Исус Христос сишао с неба доле на земљу, донео нам своју свету науку коју треба да ислуњавамо. Када преносимо руку преко груди с десна на лево, тиме казујемо да Свети Дух испуњава небо и земљу, па треба да испуњава и наше груди и срце наше, јер нам то потврђује и Свето писмо код каже: „Телеса ваша су храмови Духа Светога” (1, Кор. 6, 19).

Или да би још јасније било, приликом крштења Христовог јавила се Света Тројица у име које се крстимо. А када се Христос крстио у реци Јордану од светог Јована, „виде небо где се отвори и Дух као голуб сиђе на Њега и глас дође с неба: Ти си Син мој љубазни који је по мојој вољи” (Марко 1, 10-11).

Бог Отац се јавио с неба, Свети Дух сиђе у виду голуба, а Бог Син — Исус Христос крсти се у реци Јордану.

Колику част има човек да ставља крст на себе у име Свете Тројице. Колико је велика светиња крст којим се крстимо! Колико је милостиви Бог према људима те их је уздигао до себе!

Стављајмо на себе крст са великим поштовањем, побожношћу и молитвом. Научимо децу своју да се правилно прекрсте и да анају прави значај светог крста којим се крстимо.

МОЛИТВА

Кад имамо веру у Бога, онда се Богу и молимо. Вера и молитва су нераздвајни и једно без другог не могу. Молитва почива на вери и долази од вере. Молитва су крила вери којима нас она уздиже у висине на разговор са Богом. Зато се каже: „Молитва је побожан разговор душе наше са Богом”. Тај разговор ми обављамо молитвом и тражимо од Бога помоћ и благослов. Помоћ и благослов Божји, за живот, здравље, срећу и спасење.

Ми се можемо молити Богу у свако доба и дана и ноћи, свугде и на сваком месту. У дому, у њиви, на ливади када радимо и на путу када путујемо. Али је најлепша и најпотпунија заједничка молитва у цркви на светим богослужењима, јер је тамо и Господ Исус Христос са нама, о чему нам је и рекао: „Где су два или три сабрани у име моје, онде сам и ја међу њима” (Мат. 18, 20).

Лепе и садржајне црквене песме и молитве, украс цркве са многобројним ликовима светититеља и присуство људи на богослужењу још више нас привлачи да у цркву долазимо на заједничку молитву. Заједничка молитва јача је од појединачне као што је свака заједница јача од појединаца.

Молитва треба да излази из срца и душе и да је искрена, скрушена, скромна, пристојна и да је прожета надом у Божју помоћ, а не да је горда и хвалисава. О томе нам даје пример Господ Исус Христос у својој причи ,О царинику и фарисеју’ који су се молили Богу у цркви: „Фарисеј стаде и мољаше се у себи овако: Боже, хвалим Те што ја нисам као остали људи: хајдуци, неправедници, прељубочинци, или као овај цариник. Постим два пута у недељи, дајем десетак од свега што имам. А цариник издалека стајаше и не шћаше ни очију подигнути на небо, него бијаше прси своје говорећи: Боже, милостив буди мени грешноме. Кажем вам да овај отиде оправдан кући својој, а не онај. Јер сваки који се подиже понизиће се, а сваки који се сам понизи, подигнуће се” (Лука 18, 9-14). Фарисејева молитва није примљена јер се молио Богу гордо и хвалисаво, а цариникова молитва примљена је јер је била искрена, скромна и покајничка.

Када се молимо Богу, треба да се молимо и за друге људе, а не само за себе. Таква молитва је Богу најмилија.

Поред примера у причи ,О царинику и Фарисеју’ каква треба да буде молитва, Господ Исус Христос даје нам најсавршенији образац молитве и вели: „Овако дакле молит се ви:

Оче наш који си на небесима,
нека је свето име Твоје
нека дође царство Твоје,
нека буде воља Твоја,
и на земљи као што је на небу.
Хлеб наш потребни дај нам данас,
и опрости нам дугове наше
као што и ми опраштамо дужницима својим,
и не наведи нас у искушење,
но избави нас од зла” (Мат. 5, 9-13).

Свети апостол Павле пише: „Молите се Богу без престанка” (Еф. 6, 18), а свети апостол Јаков потврђује и каже: „Непрестана молитва праведнога много може помоћи” (Јак. 5, 16).

У свим светим тајнама и свим црквеним обредима молитва чини главну улогу. Кроз њу добијамо благодат Божју и одгонимо зле духове. Многи светитељи и молитвеници изгнали су молитвама нечисте духове из људи и лечили болеснике.

Молимо се и ми Богу у свако доба, да нам Бог да здравље, срећу и спасење. Молимо се Богу за све људе. Молимо се за болеснике, бедне и невољне; за здраве, мале и нејаке. Молимо се Богу за упокојене наше сроднике, пријатеље и познанике, да им Бог да блажен и вечан живот на ономе свету. Бог је милостив, па ће наше молитве услишати, као што је то увек чинио онима који су Му се искрено молили и од Њега помоћ тражили.

„Помози нам, благи Христе,
Да нам душе буду чисте
И љубављу загрејане
А истином обасјане.

Знамо да ће обасјани,

Знамо да ће загрејани,
Знамо да ће очишћени
У рај бити уведени.

Помози иам, благи Христе, —
Измичу се наши дани, —
Да би и ми могли бити
У Твој народ убројани”.

СРПСКА КРСНА СЛАВА

Ми поштујемо и прослављамо светитеље јер су се они код Бога удостојили највеће части и светитељства. Прослављамо их и молимо да нас заштите пред Престолом Божјим од сваке муке и невоље, сваког искушења и несреће.

У прослављању светитеља Срби су још даље отишли од свих хришћанских народа и узели светитеље за своје домаће покровитеље, за своју крсну славу, јер верују да ће слава донети њиховом дому срећу и благослов Божји.

На дан славе пред иконом светитеља кога слави светли упаљено кандило, а славски колач и жито спремају се и приносе у славу и част светитеља одајући му тиме поштовање и молитвено осећање.

У слави домаћег светитеља учествује и Света православна Црква, јер у име ње свештеник блаосиља колач и жито уз изговарање молитве: „Господе Исусе Христе, Боже наш, благослови хлеб и вино ово Духом Твојим Светим”. А потом изговара: „У славу и част светог Оца Николаја (или другог светитеља), приносимо Ти, Господе Боже, дарове ове и његовим молитвама прими, Свемилостиви Боже, жртву ову пред

небеским Твојим жртвеником”. После освећења и резања колача свештеник кроз црквену песму узноси молитву и каже: „Молитвама светог оца Николаја (или другог), Милостави Боже, очисти нас од многих грехова наших”. Иста се молитва узноси и Пресветој Богородици.

На дан славе домаћини примају и услужују госте по српском обичају, а гости им честитају славу и желе свако добро и срећу. Тако се шири љубав и узајамно поштовање, те човек човеку постаје пријатељ.

Одржимо, браћо и сестре, ово пријатељство и нашу крсну српску славу, коју су славили преци наши од примања хришћанства. Вера и крсна слава чували су српски народ у петвековном ропству, и давали му храброст и утеху. И нама они дају храброст, утеху и задовољство. Ако тако будемо радили, Бог ће нам помоћи, светитељи ће нас заштити, а слава ће донети благослов дому нашем.

„Када Србин славу слави,
Он уз колач свећу стави,
Па прелива колач вином,
И свети га светим чином. /.../

Пред Господом Србин стане,
Па скрушено он уздахне;
Царе вечни, благослови,
Сви су Твоји дари ови”.

О ХРИШЋАНСКОМ МОРАЛУ

Оно што је цвет лепих боја и пријатног мириса, то је морал човека, који се постиже применом Божјег учења у животу људи.

Морал је највећи степен лепоте и вредности човека и његовог живота уопште. Морал је „подобје Божје у човеку”.

Врлине су оно што је лепо и добро у човеку; оно што краси човека, као што бисер и злато красе неку уметничку вредност. Врлине су важније од злата, јер су оне главно и победоносно оружје за постигнуће високог морала по учењу Божје науке, али је морал скуп свих врлина у животу људи.

Изградити човека у доброти, врлинама и моралу и узвисити га изнад свега и приближити га небу, јесте циљ Божје науке. Зато је Господ Исус Христос, од вечности Бог постао у времену Богочовек, да уздигне човека од пада и спасе од греха.

Грех и ђаво пореметили су мир и хармонију између Бога и човека. Зато се човек стално упире да се помоћу Божјом та хармонија успостави. Поремећеном хармонијом између Бога и човека, поремећена је хармонија међу људима и народима а љубав ослабила.

По учењу Божје науке о спасењу људи главну улогу чини љубав Бога према човеку, о чему нам говори Божја наука речима: „Богу омиље свет да је и Сина свог Једнородног дао да ни један који Га верује не погине него да има живот вечни.”

Оно што је Сунце у васиони то је Господ Исус Христос за свет. Сунце даје светлост и топлоту да биље расте и да се живот одржава на земљи. Господ Исус Христос својом светлошћу, јер Он „светлост света” (Јов. 8, 12), отвара духовне очи људима да Га виде, приме и познају, када му се моле и признају Га, а својом љубављу, „Јер је Бог љубав”, (1. Јов. 4, 8), загрејава срца наша, да Га волимо, да Му се молимо и клањамо, да нас погледа, да нам грехе опрости и да нам помогне у свим данима живота нашег.

СВЕТОСТ И МОРАЛ

Као што је морал цвет Божје науке, тако је и светитељство цвет морала.

Ако човек постигне својим чистим и у свему примерним животом, и богоугодним делима велике заслуге и високи морал, по учењу Божје науке, ради свог спасења и спасења других људи, онда по учењу Цркве постаје праведник и стиче високо звање Светитеља, што долази као плод и цвет високог морала.

Циљ и смисао Божје науке јесте да се људи што више уподобе Богу; да се што више приближе Богу; да се што више уздигну и усаврше, чему нас упућује Господ Исус речима: „Будите савршени као што је савршен Отац ваш небески” (Мат. 5, 48). Светитељи су то савршенство постигли најбоље и најпотпуније.

Апостоли Христови први су сведоци о Христу, Његовом животу, проповеди и учењу. Сведоци о Његовим чудесима, страдању, васкрсењу и вазнесењу. Они су живели и проповедали онако како их је Господ Исус Христос учио. И светитељи нам о томе пружају сведочанство кроз векове, јер су продужили дела апостолска и имали веру апостолску. По својим делима и мисији многи светитељи су равни апостолима, па се у богослужбеним и другим књигама називају равноапостолним.

Свети апостол Павле каже: „Ја више не живим, него у мени живи Христос” (Гал. 2, 20). И у светитељима живи Христос, јер су живели и радили као и свети апостоли по учењу Божје науке и сав свој живот посветили Господу Исусу Христу. Велики испосници и молитвеници у пустињама сав свој живот посветили су Богу. Душом и срцем живели су на небу, а телом на земљи, па су многи тако и живот свој земаљски скончали или су га мученички завршили за веру и Христа. Зато су од Бога

уздигнути, награђени и прослављени толико и тако да је и Бог диван у њима. „Диван је Бог у светима својим” (Пс. 68, 35), вели Свето писмо.

Њиховим именима исписана је историја Хришћанске цркве. У њихову славу и част подигнути су многобројни храмови у свету. Њиховим ликовима украшени су многобројни храмови у свету. Њиховим именима, делима, молитвама, вером и преданошћу Богу испуњени су описима дванаест минеја у години за сваки месец, из којих се читају канони и певају песме на вечерњи, јутрењи и светој литургији.

Срби су многе светитеље узели за своје домаће заштитнике и своју крсну славу. На дан славе, у дому домаћина, пред иконом светитеља на зиду у соби светли упаљено кандило и уз молитву, славско жито и колач призива се у помоћ Спаситељ за благослов дома и за живот и здравље свих укућана, јер су светитељи наши заштитници и молитвеници пред Богом. Они нам осветљавају дом и уносе радост у душе и срца наша и доносе радост малој деци. Свети Григорије Богослов каже: „Сећање и спомињање светих људи доноси велику корист за врлину и освећење душама нашим”.¹

У Житијима светих за март, на једном месту пише: „Као што је Бог, једном створивши свет из ничега, створио Сунце и остале звезде да обасјавају видљиви свет и наша људска тела, тако Он непрестано обасјава душе наше дајући нам друге светилнике - светитеље своје као светилнике који просветљују нашег унутрашњег човека. Јер ма колико ђаво изналазио средства и начине да људе заводи у зло, још више показује и даје нама људима живе светитеље своје, који побеђују лаж и зло ђаволе и прогоне таму греховну светлошћу светости своје и благодатних врлина својих”.²

На другом месту у Житијама светих за јануар пише: „Житија

и прослављања светих личи на светлост звезда. Јер као што су звезде постављене на небу да осветљавају поднебесје, те их виде Индијанци, не скривају се ни од Скита, озаравају земљу, осветљују мора, и морепловци се управљају према њима, а због безбројности њихове не знамо им имена, али се дивимо светлој лепоти њиховој, - тако и светлост светих иако су њихове мошти затворене у њиховим гробовима, но силе њихове у поднебесју нису ограничене границама земље, ми се дивимо њиховом житију и чудимо њиховој слави којом их Бог прослави”.³ У стихире свих светих на вечерњи пише: „Јакоже звјезди свјатија озарјајушче нас, со дерзновенијем мољатсја о душах наших”.

Светитељство је највећа вредност коју човек може стећи у свом животу. Оно је и највећа вредност човековог живота — вечна вредност. Светитељ је жива остварена реч Божје науке. Господ Исус Христос приближио је небо Земљи својим доласком у свет, светитељи су приближили Земљу небу својим светитељством. Божанска светлост сија нам са неба, светлост светитеља сија на Земљи и са земље. Дух у човеку који је од Бога, сјединио се са Богом, да тако заједно остану кроз вечност. Ту су Бог и човек најближи један другом. Колика љубав Бога према човеку и колика љубав човека према Богу. „Да сви једно буду, као Ти, Оче, што си у мени и ја у Теби; да и они у нама једно буду” (Јов. 17, 21). То су нам светитељи показали и доказали својим светим животом.

Црква прославља Бога и светитеље и узноси им молитве на светим богослужењима, речима свештеника:

„Молитвама светих Отаца наших Господе Исусе Христе, Боже наш помилуј нас”.

Напомене:

1 Јустин Поповић, Житија светих за јули стр. 224 – 1975. г.

2 Јустин Поповић, Житија светих за март стр. 336 – 1975. г.

3 Јустин Поповић, Житија светих за јануар стр. 752 – 1975. г.

ГРЕХ

Извршаваше Божјих заповести записаних у Божјој науди Светом Писму јесте врлина. Кршење и преступање Божјих заповести јесте грех. Врлина нас уздиже и Богу приближује. Грех нас понижава и од Бога удаљује. Врлина нас пред Богом и људима чини добрим, светим и чистим. Грех нас пред Богом и људима чини рђавим, мрачним и нечистим.

Човек украшен врлинама има светло лице, ведар поглед и мирну савест, а у срцу и души задовољство. Човек грешан има на души нешто што га тишти и подсећа на оно што не ваља у њему, а то је грех и немирна савест. Али има људи који су толико огрезли у грехе, да им је и савест спаљена и грех им постаје сладак.

Ако чујемо за човека да није добар и да не ваља, због чега такви гласови круже о њему, ако не због греха његовог. Никада се за човека неће казати да није добар и да не ваља ако је пун врлина које га красе. Да ли ће човек поседовати врлине или грехе то зависи од њега самог. Зависи од његовог труда да буде узвишен човек, или од његове намерности и кршења заповести Божје науке, да чини грехе и постане роб греху.

Најубитачније и најгоре је за човека када постане роб греху. Грех је опасан и убитачан и за душу и тело човека. Сатана је узрочник греха, али човек му помаже и тако постаје његов сарадник.

Грех се у човеку рађа изазван ђаволом и полако се развија и шири. Прво се јави грешна мисао, затим грешна жеља и најзад грешно дело. Ако човек брзо и енергично не одбаци грешне

мисли и жеље, оне се све више појављују и шире и доцније их је теже савладати и оне лако прелазе на извршење грешних дела. Не треба се занимати грешним мислима, већ их треба прелазити и одстрањивати добрим мислима.

Првородним грехом наших праотаца Адама и Еве, разум човеков је помрачен, а срце отврднуло и постало неосетљиво. Чињењем греха човеков разум се још више помрачује, а срце - осећање постаје још неосетљивије.

Бог је створио човека добрим и праведним. Човек је себе, по слободној вољи, учинио грешним. Бог није дао грех човеку, већ га је човек, по својој слободној вољи, учинио и стално чини. Грех није у природи човековог бића онаквог каквог га је Бог створио. Он је дошао у човека доцније, накнадно. Зато се човек и буни против греха. Шта ће улез у телу које је „храм Духа Светога”. Зато свети апостол Павле и каже: „Јер добро што хоћу не чиним, него зло што нећу оно чиним. А кад чиним оно што нећу, већ ја то не чиним него грех који живи у мени” (Рим. 7, 19-20). Из овога се види да у човеку има нешто што није његово па се труди да то избаци из себе и очисти се. Отуда и постоје толика покајања и исповести. Па је и Црква ради тога установила свету тајну исповести - покајања.

Многи су греси које људи чине: псовком, својим поступцима и рђавим делима према Цркви и њеној мисији према хришћанским светињама и према самом себи. Грехова има много који се чине на разне начине и стоје насупрот хришћанским врлинама и одводе у место „где ће бити плач и шкргут зуба”. Овде ће бити речи о дванаест главних грехова, а то су: псовање и ружење имена Божјег, неморал и разврат, гордост, неумереност у јелу и пићу - прождрљивост, завист, гњев – јарост, среброљубље, крађа, убиство, самоубиство, абортус — побачај и лењост.

ПСОВАЊЕ И РУЖЕЊЕ ИМЕНА БОЖЈЕГ

Свака псовка је ругоба псовача и велики грех. Али псовање и ружење имена Божјег највећи грех. Трећа заповест Божја, коју је Бог дао свету преко пророка Мојсија гласи: „Не узимај узалуд имена Господа Бога свога”. Име Божје је највеће и најсветије од свега другог, па Га треба увек изговарати са поштовањем. На светим богослужењима и молитвама оно се изговара са највећим поштовањем и побожношћу и призива се у помоћ људима и свету. И велики научници и проналазачи изговарали су име Божје са великим поштовањем и побожношћу. Велики математичар, физичар, астроном и проналазач Исак Њутн изговарао је име Божје са поштовањем и поклоном пошто би прво скинуо капу са главе своје.

У Старом завету псовање и ружење имена Божјег кажњавало се смрћу каменовањем. Тамо пише: „Ко би ружио име Господње, да се погуби, сав народ да га заспе камењем, и дошљак и домородац који би ружио име Господње, да се погуби. - И Мојсије каза синовима Израилевим, а они и изведоше псовача напоље из окола и засуше га камењем; и учинише синови Израилеви како заповеди Господ Мојсију” (3. Мој. 24, 15-16).

Господ Исус Христос иде још даље и каже: „За сваку празну реч даћете одговор на Страшном суду, — јер ћете по својим речима бити оправдани или осуђени” (Мат. 12, 36), а камоли за псовање и ружење имена Божјег. Божја осуда и казна биће највећа и најтежа.

Нажалост, код нас таква псовка може се чути свугда и на свим местима, што даје врло рђаву слику о васпитању и култури нашег народа. Културан и васпитан човек неће да псује, јер то не одговара достојанству човека. Један велики човек каже: „Уста псовача личе на извор из кога излази смрад и гној уместо чисте

и бистре воде”. Псовка је као проказа на нашем народу.

Псовачи, немојте са псовком стварати ругобу од себе, и немојте у ружним сликама износити и рушити углед и понос нашег народа пред страним светом.

НЕМОРАЛ И РАЗВРАТ

Неморал је велики грех, срамота и зло пред Богом и људима. Неморал каља и понижава човека, руши учење Божје науке о врлинама, о моралу и о чистоти живота. Неморал руши све оно што је лепо, честито и што човека уздиже, краси и чини га поштеним и Божјим човеком.

Још у Старом завету Господ Бог дао је свету, преко пророка Мојсија, десет заповести, које се зову „Десет Божјих заповести”. Од њих седма заповест гласи: „Не чини прељубе”, што значи немој имати незаконите везе са женама.

Имајући у виду колико зло прељуба доноси, Господ Исус Христос је овој заповести дао велику важност и казао:

„Чули сте како је казано старима: не чини прељубе. А ја вам кажем да сваки који погледа на жену са жељом, већ је учинио прељубу у срцу своме. Ако те око твоје саблажњава, ископај га и баци од себе, јер ти је боље да погине један од удова твојих него ли све тело твоје да буде бачено у пакао. И ако те десна рука твоја саблажњава, отсеци је и баци од себе, јер ти је боље да погине један од удова твојих него ли све тело твоје да буде бачено у пакао” (Мат. 5, 27-30). Ово је симболички речено, што значи одбаци од себе сваку грешну мисао и жељу, па нећеш учинити грех због кога би био кажњен од Бога. Црква је прељубу уврстила у смртне грехе.

Прељубичинство разарава човека телесно и духовно, и доноси многе рђаве последице и то:

Доноси тешке болести које се множе и шире.

Ствара свађу, немир, неспокојство и хаос у браку, па и развод брака.

Доноси често убиство, које доводи до страшних и дуготрајних последица и расправа пред судовима, чиме се уништава спокојан живот њихов и њихових потомака.

Убија се живот зачетог детета у прељубочином односу, што је равно убиству, па још и више од тога.

Божја наука још каже: „Прељубочинци и курвари неће наследити царства Божјег — њима ће судити Бог” (1. Кор. 6, 9, Јев, 13, 4). Ето до чега доводи неморал и разврат који носи са собом велики грех.

ГОРДОСТ

Гордост је велики грех и стоји насупрот смирености, самилости и доброты човека.

Смиреност је велика врлина из које се рађају и друге врлине. Гордост је велики грех из које се рађају други греси. Горд и надувен човек не ужива симпатије и љубав код других људи, а живот њихов не одговара учењу Божје науке. Јеванђелска прича „О митару и фарисеју” јасно нам казује шта је смиреност, а шта је гордост. Та прича гласи: „Два човека уђоше у цркву да се моле Богу. Један беше фарисеј а други митар. Фарисеј стаде на сред цркве и гласно се мољаше говорећи: Боже хвалим Те што ја нисам као други људи, као што су хајдуци, прељубочинци и неправедници. Постим два пута недељно, дајем десетак од свега што имам, и што ја нисам као овај Митар. А Митар стајаше скромно у крају цркве и ни очију својих не подиже, већ бијући себе у груди мољаше се: Боже, милостив буди мени грешноме” (Лука 18, 10-14).

Скромна, скрушена и покајничка молитва Митарева примљена је. А Фарисејева није примљена. На крају ова прича Јеванђелска завршава се речима: „Сваки који се сам подиже понизиће се, а који се сам понизи повисиће се.”

Ова Јеванђелска прича је образац и пример и поука за све горделивце, за све смирене људе који себе потчињавају вољи Божјој.

НЕУМЕРЕНОСТ У ЈЕЛУ И ПИЋУ ПРОЖДРЉИВОСТ

Прождрљивост стоји насупрот уздржљивости. Прождрљив и пијан човек готов је да изазове неред, да се свађа и да учини свако зло, што се често и дешава. Пост и уздржљивост су велике врлине, које користе телу и души човековој. Пост и уздржљивост су лек против греха и потреба за одржање телесног здравља. Свети Јован Златоуст каже: „Уздржљивост је мајка здравља”. А народна пословица каже: „Више је људи умрло од јела и пића него од глади и жеђи.”

ЗАВИСТ

Завист стоји насупрот милосрђу и велики је грех. Место да човек учини добро дело, он својом завишћу руши љубав, највећу хришћанску врлину и све друге заповести Божје науке и постаје немилосрдан. Где постоји завист ту постоји: пакост, неслога, свађа, опадање, превара, лицемерје и свака зла ствар (Јак. 3, 16). Божја наука учи нас и каже: „Одбаците дакле сваку пакост и сваку превару и лицемерје и завист и сва опадања” (1. Пет. 2, 1). „Да не тражимо лажне славе, раздражујући један другог, и завидећи један другоме” (Гал. 5, 26). „А ви, оцеви, не

раздражујте деце своје, него их гајите у науци страха Господњем” (Еф. 6, 4).

ГЊЕВ — ЈАРОСТ

Гњев стоји насупрот кротости. А кротост је велика врлина која краси човека. У гњеву и јарости човек може да учини велико зло и грех. Божја наука нас учи и каже:

- Утишај гњев и остави јарост, немој се дражити да зло чиниш (Пс. 37, 8).

- Не буди нагао у духу своме на гњев (Проп. 7, 9),

- Који се гњеви на брата свога биће крив суду (Мат. 5, 22),

- Свака горчина и гњев и љутина и вика и хула, да се узме од вас, са сваком пакошћу (Еф. 4, 31),

Кад наиђе гњев и обухвати те јарост, стани, умири се, злу реч која ти је на језику немој изговорити, па ће се све смирити.

СРЕБРОЉУБЉЕ

Стоји насупрот дарежљивости. Среброљубац својим тврдичлуком не чини дела милосрђа, а својим новцем може учинити сваки грех ако га злоупотреби. Божја наука нас учи и каже: „Корен свију зала је среброљубље” (1. Тим. 6, 10) — Ко љуби богатство, неће имати користи од њега. И то је таштина (Проп. 5, 10),

- Као што је (човек) изашао из утробе матере своје наг, тако опет одлази како је дошао; и ништа не узима од труда свога да понесе у руци својој,

- Каква је корист човеку ако сав свет добије а души својој науди? Или какав ће откуп дати човек за своју душу? пише у Светом писму.

КРАЂА

Крађа је велики грех и супроставља се осмој Божјој заповести која гласи: „Не кради”. Не кради туђу, друштвену и државну имовину, већ је поштуј и чувај као своју. У десетој Божјој заповести пише: „Не пожели ништа што је туђе.”

УБИСТВО

Убиство руши шесту Божју заповест која гласи: „Не убиј.” Убиство је велики грех и велика одговорност пред Богом и људима. Убица доноси другоме смрт телесну, а себи смрт духовну. Убиством се руши највећа Божја заповест о љубави. Народ каже: „Крв се свети и на деветом колену.”

САМОУБИСТВО

Када је човек украшен хришћанским врлинама вером, љубављу и надом и када у њему има Духа Божјег, он неће никад дићи руку на себе и одузети свој живот. Божја наука пружа човеку учење које га храбри и теши у свим невољама и тешкоћама живота и придаје велики значај и смисао његовом животу, па ако он то слуша и прима срцу ни у ком случају неће извршити самоубиство. Но и поред свих савета и учења Божје науке она изричито и забрањује убиство што се односи и на самоубиство.

Самоубиство је хула на Духа Светога јер се њиме разорава храм Духа Светога, пошто је тело човеково „храм Духа Светога.”

Својом одлуком да изврши самоубиство човек прво отера од себе Духа Божјег, затим му се помрачи разум и онда изврши

дело и тако себе лиши свих благодати Божјих дарова и вечног блаженства.

Самоубиство је страшнији грех од убиства, јер се за грех убиства човек може још и покајати, док за грех самоубиства нема покајања. Црква је над самоубицом забранила опело. Увек се треба Богу молити и рећи: „Боже, помози ми и одагнај од мене зле мисли и спаси ме од сваког искушења и пропасти.”

ПОБАЧАЈ — АБОРТУС

Бог је створио човека и рекао: „Рађајте се и множите се, и напуните земљу, и владајте њом, и будите господари од риба морских и од птица небеских и од свега звериња што се миче по земљи” (1. Пост. 1, 28).

На другом месту у Божјој науци наводи се да је Бог високо уздигао човека и о томе пише: „Господе, Господе наш, учинио си га мало мањег од анђела, славом и чашћу венчао си га. Поставио си га господарем над делима руку својих, све си метнуо под ноге његове” (Псал. 8).

По овом учењу нико нема право да убија и уништава људе и да спречава њихово рођење, множење, а с тиме и одржавање света.

Деца су велика радост својим родитељима, и за њих је Господ Исус Христос рекао: „Пустите децу нека долазе к мени, и не браните им; јер је таковијех царство Божје” (Марко 10, 14).

Побачај је директно супростављање вољи, речима и делу Божјем. Зато је побачај грех над гресима, јер се њиме уништава живот човеков још у зачетку његовом, а с тиме рађање и множење људи како је то Бог и одредио. Према овоме побачај је грех пред Богом грех према друштву, грех према породици. Таквима ће Бог судити и пресудити.

ЛЕЊОСТ

Лењост је велики грех. Лењ човек постаје немаран: према извршавању заповести Божје науке, према Цркви и похађању светог богослужења, према читању књига верске садржине и према своме спасењу и спасењу других људи. Лењост често доводи до очајања и мрзовоље што руши хришћанске врлине. Зато је црква лењост уврстила у смртне или велике грехе Треба радити и Богу се молити, јер рад освежава човека и одржава га физички и духовно. Рад је својство бића човековог.

Божја наука о томе нам каже:

- „Сладак је сан ономе који ради” (Проп. 5, 12).
- „Ко збира у лето, син је разуман; ко спава о жетви сан је срамотан” (Приче 10, 5),
- „Иди мраву, лењивче, гледај путове његове и оумудрај” (Приче 6, 6),
- „Ко неће да ради да и не једе” (2. Сол. 3, 10),
- „Трудимо се радећи својим рукама” (1. Кор. 4, 12),
- „Да гледате свој посао, и да радите својим рукама, као што вам заповедамо” (1. Сол. 4, 11),
- „Који оре треба у надању да оре, који врше с надом да ће добити свој део” (1. Кор. 9, 10),

Ови и сви други греси помрачују душу и тело човека и одводе га у погибао, што долази као казна Божја. Бог за добар живот и добра дела награђује, а за рђав живот и рђава дела кажњава.

Има примера кроз историју када је сав народ падао у грех и Бог га је кажњавао. Тако је било пред потоп.

„Земља се поквари пред Богом и напуни се безакоња. И Господ, видећи да је неваљалство људско велико на Земљи и да су све мисли срца њихова свагда само зле рече Господ: хоћу да истребим са Земље људе које сам створио. И нареди Бог те је

киша падала четрдесет дана и четрдесет ноћи, тада наступи потоп и погибе свако тело. Оста само Ноје у ковчегу са својима. Од Ноја се опет размножи свет” (I Мој. 6. и 7. глава).

Доцније, када је због греха свет био на рубу пропасти, по обећању и милости Божјој, дошао је у свет Господ Исус Христос да га избави од греха и да га спасе. Господ је то и чинио и опраштао грехе онима који су веру имали и који су Му се обратили и искрено се кајали. Разбојник се покајао и обратио Христу са крста речима: „Опомени ме се Госпoде, кад дођеш у царство савоје” (Лука 23, 42). Тада му је Господ опростио и рекао: „Данас ћеш бити са мном у рају” (Лука 23, 43).

Вером у Бога испуњавањем заповести Божје науче, искреним покајањем и поправком свога живота, Бог по својој милости опрашта грехе, јер је милостив Отац своје деце коју је створи! А разбојник нам даје пример за покајање и за улазак у рај.

ОПЕЛО

Када хришћанин умре, онда се над њим врши опело. Опело сачињава већи број црквених песама и молитава које је Црква прописала, а које свештеник, вршећи опело, узноси Спаситељу, нашем Господу Исусу Христу и Пресветој Богородици, ради опростаја грехова и спасења душе покојникове. Тако Црква са молитвама, црквеним песамама и другим црквеним потребама: свећама, кађењима, вином, панаијама, звоњењем црквених звона, упаљеним кандилима, крстом и другим посмртним обичајима, испраћа свога члана у онај вечити духовни свет.

Црквене посмртне песме и молитве пуне су лепе садржине и дубоког смисла који говори о човеку, његовом животу, његовом греху и спасењу.

Сваки човек је грешан, неко мање неко више, али нема човека

без греха. Само је Бог без греха (1. Јов. 3, 5). Зато се и врши опело да би Бог опростио грехе покојнику које је учинио у овом земаљском животу и да му прими душу и даде му блажен живот на ономе свету, као и што се каже у молитвама на опелу. Заиста такав испраћај и опроштај са покојником јесте хришћански и спасоносан за њега.

Свето Јеванђеље и посланица Солуњанима светог апостола Павла који се читају на опелу говоре о загробном животу и васкрсењу мртвих, које ће би ти на крају света приликом другог доласка Господа Исуса Христа који ће доћи као праведни судија да суди сваком по делима његовим. (Јов. 5, 24-30; 1 Сол. 4, 13-17).

Панаија, која се спрема од пшенице и даје се на опелу и парастосима, има симболично значење живота, смрти и васкрсења. То значење садржи следећи смисао. Када пшеницу посејемо у земљу, зрно иструли, али из њега избије клица и узраста нова стабљика на којој расте и зри пшеница. Тако исто и тело човеково у гробу иструли, али његова душа оде на небо, и то је нови духовни живот. То је смисао и циљ опела и панаије која се спрема за опело и парастос.

Наш народ у великом броју поштује Божја наређења и испуњава правила Свете православне цркве, те обавља и приређује све што треба приликом сахране својих драгих који су се преставили и „отишли Богу на истину”. Бог ће таквим примити молитве и њихове покојнике примити у своје вечно царство.

„Звона заоне: тика-тик.
Неко умро - то је крик.
Када чујеш реци јасно:
Бог да прости, умро часно!

Прекрсти се, помоли се
И са мртвим опрости се:
Ко си да си, брате мој,
Бог нека ти да покој!
Бог нека ти да покој!”

МОЛИТВЕНИК

МОЛИТВА ГОСПОДУ ИСУСУ ХРИСТУ

ГОСПОДЕ ИСУСЕ ХРИСТЕ, НАДО, УТЕХО, ЖИВОТЕ И
ВАСКРСЕЊЕ НАШЕ.

Тебе призивамо, Теби се молимо, Теби се клањамо. Погледај нас, помози, сачувај и спаси нас. У Тебе се надамо, јер без наде у Тебе наш живот био би празан и бесциљан. Нада у Тебе даје нам снаге и моћи, храбрости и утехе. Нада у Тебе испуњава радошћу душу нашу, срце развеселава и отвара духовне очи наше да Те видимо, да се с Тобом сјединимо, да једно будемо нао што си и казао: „Да сви једно буду, као Ти, Оче, што си у мени и ја у Теби; да и они у нама једно буду”. Онда ће живот наш бити блажен, радостан, весео, пун среће и задовољства. Ти нас, Господе, позиваш к себи, да нас ставиш под своју заштиту и Твој свети благослов. Онда ћемо бити сигурни и зрачиће нас Твоји Божански зраци. Зато си Ти једина и највећа нада наша. Да у нади и љубави са Тобом живимо, јер је то прави живот, јер си нам га Ти дао и показао какав треба да буде.

ГОСПОДЕ ИСУСЕ ХРИСТЕ, УТЕХО НАША.

Утехо у тузи, у болу, у жалости, у невољама и патњама. Живот наш без Тебе и Твоје утехе био би мучан и тежак. Ко нас може утешити као Ти? Ко нас може охрабрити као Ти, Господе?

Никад и нико као Ти. У Теби је наша утеха. Ти си светлост душе наше. Мрак овог света заробљава и помрачује душу нашу и одводи је у погибао и пропаст. Ти си нам дао душу, Ти нам је можеш и сачувати, загрејати љубављу Твојом, спасити и привести Твоме Божанском пристаништу и увести је у Твоје Божанске дворове.

ГОСПОДЕ ИСУСЕ ХРИСТЕ, ЖИВОТЕ НАШ.

Без Тебе живот наш био би празан, без наде и утехе. Био би у мраку без светлости Твоје Божанске. Али Ти си, Господе, рекао: „Ја сам светлост свету.” Та светлост Твоја Господе, обасјава душу нашу, срце наше и цео живот наш, као што Сунце обасјава и загрева природу да биље расте и да се живот одржава на Земљи. Без Тебе ми бисмо се изгубили у бесконачној и хладној васиони као прах. Са Тобом имамо пуноћу живота, без Тебе празнину.

ГОСПОДЕ ИСУСЕ ХРИСТЕ, ВАСКРСЕЊЕ НАШЕ.

Васкрсење живота нашег! Васкрсење из мрака у светлост, Васкрсење из пролазности у непролазност, из греха у праведност. Са Тобом смрт побеђујемо и добијамо живот вечни као што си нас учио и доказао Твојим светим Васкрсењем. Без Тебе нема Васкрсења. Ти си нас свему добром учио, па нека Ти је слава и хвала Господе Исусе Христe, надо, утехо, животе и Васкрсење наше.

Владика Николај: „МОЛИТВЕ НА ЈЕЗЕРУ”

Ко ме то гледа нетремице кроза све звезде на небу и све ствари на земљи?

Закривите очи своје, звезде и ствари; не гледајте наготу моју. Довољно ме стид пече кроз моје очи.

О звезде и ствари, не гледајте у мене но у Господа са очима. Он једини види. У Њега гледајте и видећете себе у домовини својој.

Господе, надо моја у очајању.

Господе, снаго моја у немоћи.

Господе, видело моје у тами.

Метни само један прст на чело моје и подићи ћу се. Или, ако сам и сувише прљав за прсте Твоје, вежи ме једним зраком из Твога царства и дигни ме, - дигни ме, милошто моја из овог црвињака.

+

Но шта је Сунце, и звезде, до хумке пепела, кроз које блисташ Ти Сине Божји?

Светлосни царе мој и Боже мој, Теби се једином молим и поклоним. Излиј се у мене као бујан поток у жедан песак. Само се Ти изли, животворна водо, лако ће онда трава расти по песку и бели јагањци пасти по трави.

Само се Ти излиј у сухотну душу моју, животе мој и спасење моје.

Сагни се, Царе мој, да Ти шапнем најмилију тајну, најтајнију молитву, најмолитвенију жељу. Ти си предмет свих молитава мојих, свега искања мога. Ништа од Тебе не иштем, ваистину само Тебе.

Приђи ми ближе, и још ближе, величанствени Сине Божји. Спусти се дубље у срце моје и сачувај га од непријатеља мојих.

+

Приђи ми ближе, и још ближе, величаствени Душе истине.
Приђи и уђи у мене дубље него што светлост и ваздух улазе.

Душе Свети и свемоћни, оплоди срце Моје, небеском љубављу, да све оно што се у њему роди и порасте, да не буде од плоти и крви, но од Тебе, Душе Свети и Господе мој.

Приђи ми ближе, и још ближе, Сило Тројице Свете. Уђи дубље у свест моју него што мисли и представе светске могу ући.

+

Ја очекујем тебе, и Ти ми ходиш у сусрет. Према брзини мога хода к Теби и Ти прилазиш к мени.

+

Царе мој, ближи си ми од даха мога, и дубље станујеш у мени од мисли мојих.

+

Сине Божји, Ти си једини хранљиви хлеб живота мога. Ти си једина жива вода, што може напојити жедну душу моју. Ти си једини здрав ваздух, што може исцелити раслабљеност живота мога.

+

Господе мој, не удаљуј се од мене, да не свисне душа моја од празних препирања.

+

Господе, сану мој даноноћни помози ми да Те величам. Да ништа не би постало велико у срцу моме осим Тебе.

+

Утехо праведника и храбрости мученика, помилуј ме и спаси.

+

Сва снага, и лепота и мудрост, за којом цело човечанство од почетка жуди у Теби је, Свечовече.

+

Пророци су долазили, да покажу пут. Ти си дошао да будеш пут.

+

Господе, Господе мој, тросунчано Божанство моје, ко ће dospети до Тебе.

Помоћи ће мени Господ мој — кад признам да другог помоћника нема у свим световима.

+

Ја Тебе призивам и дан и ноћ: настани се у души мојој и затвори све улазе за непријатеље моје.

+

Уразуми срце моје, Господе мој, да се не заноси смртном лепотом но Тобом, бесмртна лепото моја. Једина лепото моја.

Благослови, Господе, све испоснине и молитвенике, који животом својим као тамјаном каде успавану земљу.

Царице небеске красоте, огради срце моје материнском бригом.

+

Пречиста и светлоносна Мајко Божја, ослободи нас од нечистих духова, опери нас од сваког греха, исцели нас од сваке болести милошћу Сина Твога и силом Духа Твога Светога.

+

Мајко небеска. Невесто Светога Духа, погни се срцу нашем, кад се кајемо, отвори источник суза у нама, да се оперемо од тешке иловаче, што нам очи помути.

Мајко небеска, љубави моја једина, ослободи ме робовања догађајима, и учини ме својим послушником.

Шта би било од мог унутрашњег вида, кад бих престао вежбати га молитвом.

+

Клањам се пред олтаром каменим, да бих се научио сматрати сву васиону олтаром Свевишњега.

Заиста превелики си, Господе, да би Те све наше химне могле учинити већим.

Господе, удостој ме љубави којом Ти живиш и живот дајеш.

Удостој ме љубави Твоје, Господе, и бићу слободан од свих закона.

Синови човечји, безбројне су мете ваше, зато су вам и путеви безбројни. Сударате се и проклињете један другог зато што вам се путеви сударају.

Стид ме једе, љубави моја, како су људске душе нељубазне према Теби и како се надуго одвајају од живота свога.

Устаните, сиромаси, и пригрлите Га, јер Он је богатство ваше.

Устаните, грешници, и зајецајте пред Њим, јер једино Његова рука не баца се намењем на вас.

+

Устаните, праведници, и бдите јер Вођ ваш долази вам.

+

Вера је моја осећање свеприсуства Твога. Она ми привија колена земљи и уздиже руке к небу.

Вера је моја додир душе моје с Тобом, она покреће срце моје на игру и грло моје на песму.

+

Вера је моја туга за Тобом, кад си далеко од мене, красото моја.

+

Вера Те моја види, Господе, као што рођено види родитеља свога. Вера Те моја чује, Господе, као што рођено чује родитеља свога.

Вера је једино озбиљно знање моје. Све друго је дечје сабирање шареног шљунка на језеру.

Вера је моја једино знање живота мог.

Заиста све је друго комедија чула.

+

Вера је моја утишаност буре у души мојој, јер светлост Твоја полива ме и умирује.

+

Устаните сва створења и послужите Господу, живоме и брижноме за вас. Поклоните Му се и послужите Му, јер нико вас већи од Њега не посети у овој долини страха и плача.

Молим Ти се и поклоним Ти се, сада и кроз све време, и кроз сву вечност.

+

Усред граје и поруге људске уздиже се молитва к Теби, царе мој и царевино моја. Молитва је моја тамјан, што без престанка кади душу моју и пригиба Тебе к њој.

+

Непрестано кадим молитвом веру моју, да је не заслепе мириси земље.

+

Сва делатност ума мога служи вери мојој. Све делатност срца мога служи нади мојој. Сва делатност душе моје служи љубави мојој.

Да се мржња никад не савије у срцу мом против оних, који ми зло снују. Да се сетим краја њихова и да будем спокојан.

+

Нису ли ствари живе, кад их Ти оживиш? И нису ли људи мртви, кад их Ти напустиш, Господе страшни?

Не мрзим сиромаша, али ми омрзе свет што се као сиромаш прави богатим.

Не питам вас, шта ви имате, него шта ви јесте.

Ви што имате големо имање у земљи, чувајте се, да не постанете имовина свога имања.

+

Не затрпавајте срце своје у имање земаљско, јер ће под земљом иструлити. Поклоните срце своје Богу — дар Дародавцу, и ваше имање биће вам безопасан роб уместо опасног господара.

+

Шта вреди одело, ако нема тела да се одене? Шта вреди тело, ако душа њим није огрнута? Шта вреди душа, ако Ти у њој не будеш, Огње у пепелу?

Шта вреди, Боже мој, да се оправдам пред људима, а пред Тобом да се окривим?

+

Освећујем хлеб и вино на олтару Твоме, и храним њима душу моју. Нека се ругају горделивци до краја времена, ја се нећу пости-дети жеље, да се Тобом храним и појим, животворна храно моја.

+

Сувише Те има, Господе, дисање моје, зато Те људи не виде. Сувише си очигледан, Господе, уздисање моје, зато је пажња људи окренута од Тебе и управљена на поларне крајеве и реткости у даљини.

+

Сувише служиш слугама својим, верности моја слатка, зато си изложен презрењу. Сувише рано устајеш, да упалиш Сунце над језером, зато Те спавала не трпе. Сувише си ревностан у зажигању ноћних кандила на своду небеском, ревности моја ненадмашна, а лења срца људи много више говоре о нехатном слуги но о ревности.

+

Ваистину велики си, Боже мој, исто и без света. Подједнако си велики и кад Те свет слави и кад Те свет хули. Но кад Те свет хули, већи изгледаш у очима светитеља Твојих.

Као трава споро и нечујно расте Божја победа. Но кад узрасте, не може се више ни погазити ни покосити.

+

Гледам рибу како уздише чим се извади из воде и велим: такав сам и ја! Ако ме изваде из загрљаја Твога, тренутно ћу издахнути као риба бачена на песак.

+

О љубави моја, да ми је становнике земље, воде и ваздуха покренути да забрује химну Теби. Да ми је, да се скине лепра са очију Земље, и да распутница опет постане девојком, каквом си је створио.

+

Да могу од камења да створим свираче, и од песка језерског играче, од лишћа свих гора певаче, да ми помогну славити Господа. Те да се и глас Земље чује међу хорovima анђелским.

+

Зидају куле од камена, и говоре: бољи смо зидари од твога Бога. А ја их питам: да ли ви, или оци ваши сазидасте звезде?

+

Проналазе светлост у земљи, и хвале се: знамо више него твој Бог. А ја их питам: ко закопа светлост у земљу, да је ви пронађете?

Лете по ваздуху и надмено говоре: сами себи створисмо крила, где је твој Бог? А ја их питам: ко вас потсети на крила и летење, ако не птице које не створисте ви.

Јако ме жалости човечје прецењивање овога живота откад окусих слат Твоје бесмртности, свети Бесмртни.

Покајте се од жеља за овим светом и свим што је у овом свету. Јер свет је овај гробље ваших предака, које стоји отворено и чека вас. Још мало и мало и бићете преци и желећете реч покајања, но нећете је чути.

Као што ветар духне и однесе маглу испред сунца, тако ће и смрт однети вас испред лица Божјег.

Шта ја тражим од Тебе, да будем први међу људима? Какав стид за мене, кад ме Ти за трпезом својом будеш ставио на последње место?

+

Да се окружим стварима из целог света? Какво понижење за мене, да ме те ствари надживе, и да сијају и онда кад земљана тама испуни очи моје.

+

Да ме славе милиони људских уста, какав ужас за мене, кад се сва та уста напуне земљом.

+

Да ме не раставиш од пријатеља мојих? Ах растави ме Господе, растави ме што пре од пријатеља мојих, јер они су најдебљи зид између Тебе и мене.

+

Не тражи Бог славу себи но вама. Његовој слави сви светови не могу ништа, камоли ћете ви. Молитва ваша прославља вас а не Бога. У Њега је пуноћа и милост. Све добре речи упућене Њему, враћају се вама двогубо.

+

Бежите од славе што личи на кулу сазидану на леђима кита, да вам се не насмеју са обале и непријатељи и пријатељи.

+

Ако ли је ваша слава награда од народа, онда сте ви исплаћени надничар, и сутрашњи дан може да вас избаци из њиве.

Очи моје говорише ми: не видимо Га. А ја их умирих речима: заиста, ви нисте ни створене да видите Њега но Његово.

+

Створено види и чује створено. Само рођено од Њега може видети Њега. Не може слика видети сликара, али син сликарев може видети сликара. Не може звоно чути звоноливца, али кћи звоноливца чује свог оца.

+

Држите своје очи само три дана повезане, и осетићете по том, да их вређа светлост Сунца. Прекините своју везу са Богом само три сата, и осетићете, да вам је болно поновно гледање у Његову светлост.

+

Не изгоните ђавола ђаволом. Јер увек ћете имати ђавола у кући. Него изгоните ђавола Богом. И ђаво ће побећи, а Бог ће остати.

На крст си уздигнут, Христе Боже, не да покажеш своју немоћ према свету но немоћ света према Теби.

Као сенке што се на месечини бију о стену, тако су немоћни народи што ударају на Тебе.

Сви проблеми живота решени су, главне и мучне загонетке одгонетнуте су, ланци таме и жалости раскинути су, јер је Христос васкрсао.

Кад запевају хорони анђелски око престола Твога.

Кад затреште трубе арханђелске.

Кад мученици Твоји зајецају молитве за спасење Цркве на земљи: не презри жртву речи моје, Господе Боже мој.

Ко ме то гледа нетремице кроза све звезде на небу и све ствари на Земљи?

Закрите очи своје, звезде и створи, не гледајте наготу моју. Довољно ме стид пече кроз очи моје.

О звезде и ствари, не гледајте у мене но у Господа са очима. Он једини види. У Њега гледајте и видећете себе у домовини својој.

Господе, надо моја у очајању,
Господе, снаго моја у немоћи,
Господе, видело моје у тами.

Метни само један прст на чело моје и подићи ћу се. Или ако сам и сувише прљав за прсте Твоје, вежи ме једним зраком из Твог царства и дигни ме — из овог црвињака, Господе мој и Боже мој.

ТРОПАР СВЕТОГ СИМЕОНА И СВЕТОГ САВЕ ИЗ СРПСКЕ СЛУЖБЕ

Глас 1.

Иже топлија заступники в скорбјех и напастјех имушче Симеона Богоноснаго и Саву првосвјатитеља, припадајем к њим с вјероју, јако да молитвами их од напастјех избављајем, по долгу благовјерно Спаса и Бога прославим глагољушче: слава давшему Ви крјепост, слава прославшему Ви чудеси, слава избавлшему нас от скорбјех, молитвами Вашими.

Кондак глас 4.

Симеон днес со Савоју блаженим, пришедше духом, од напастеј избављајут стадо своје, си бо Тројицу проповједаша јединаго Бога, церкви утвржденије непоколебимоје јавишасја, преподобни мироточец и во свјатитељех чудотворец сиј бо во брањех непобједими јављајутсја царем благочестивим похвала и људем својим утвржденије.

ТРОПАР СВЕТОГ СИМЕОНА И СВЕТОГ САВЕ ИЗ ГРЧКЕ СЛУЖБЕ

Глас 1.

Обитељи хиландарскија свјашчених стројитељев и Атона свјетилници, Сербји похвалу, Симеона величајшаго преподобних љепоту и род јего чудниј свјатитеља глагољу Саву, придите согласно почтим, глагоља: молите Христа Бога о паствје вашој, блаженији и о церкви свободњеј бити обстојанији.

Кондак глас 2.

Горњују жизањ возљубивше славнији жизањ сушчују на земљи презрјесте сего ради во вишњих со ангели всегда ликујушче, мољашче о всјех нас

Мр МАРИЈАНА МАТОВИЋ
Градска библиотека
„Владислав Петковић Дис”, Чачак

Поводом 125-годишњице рођења, 50-годишњице престављења и 15-годишњице преноса моштију Светог Владике Николаја Жичког и Охридског и 800-годишњице манастира Жиче, прве српске архиепископије

ЧАЧАНСКЕ ГОДИНЕ СВЕТОГ ВЛАДИКЕ НИКОЛАЈА

Сажетак: Цела 2006. година, везана за неколико великих јубилеја, протекла је у духу сећања на највећег српског духовника XX века – Светог Владика Николаја Жичког и Охридског (Лелић код Ваљева, 23. децембар 1880/5. јануар 1881 – Саут Канан, Пенсилванија, САД, 5/18. март 1956). Један од највећих беседника у историји српске цркве, најзначајнији српски богослов, црквени писац и мислилац, двоструки доктор наука (теологије и филозофије) чија сабрана дела броје преко 12000 страна, песник, мисионар, добротвор и задужбинар, почасни доктор Глазговског и Колумбијског универзитета, свакако је најеминентнији православни владика XX века, чувен широм православног и целог хришћанског света. Овај текст је кратко подсећање на јединствену личност и неизбрисиве трагове Владике Николаја у духовном животу Чачка, некадашњем седишту његове прве, Жичке епархије (1919-1920), као и приказ Владикиних посета Чачку кроз писање Прегледа цркве Епархије жичке.

Кључне речи: Свети Владика Николај, Српска православна

црква, канонизација, Чачак, духовни живот, Жичка епархија, епископ жички, владичанство, овчарско-кабларски манастири, чачанска Гимназија, „Преглед цркве Епархије жичке”.

Срби су, као ретко који хришћански народ, били и остали чврсто духовно везани за своје свете, чуваре православних српских корена и најдубљег историјског памћења. Стога су мошти српских светитеља често биле једино светило и најдрагоценије добро које су Срби кроз своју страдалничку историју увек носили са собом.

Установљење култа и канонизацију Срба Српска православна црква врши од почетка XIII века до данас. Именослов светих Српске православне цркве садржи 70 личности српског рода, којима је прибројано и седам светих Синаита, што чини збир од 77 ореолоносаца. Међу првима се као свети 1205. године помиње велики жупан Стефан Немања – свети Симеон Мироточиви, а последњи, 77. светац унет 2003. у Именослов светих Срба је Свети Владика Николај (Велимировић), Епископ Жички и Охридски.

Једнодушном и једногласном одлуком о овој канонизацији, која је поздрављена оглашавањем звона са свих храмова Епархије жичке, Свети архијерејски сабор СПЦ је на редовном пролећном заседању 19. маја 2003. године у ствари само свечано потврдио култ светитеља Николаја и његову светост у српском народу, али и у многим помесним Црквама. Својим потписима Повељу о канонизацији владике Николаја датирану са 6/19. мај 2003, озваничили су Његова светост патријарх српски господин Павле са 28 митрополита и епископа из земље и расејања.

Свечану саборску архијерејску литургију у част новојављенога светитеља Николаја Жичког и Охридског служио је патријарх Павле са свим архијерејима СПЦ на празник Светих

равноапостолних Кирила и Методија, просветитеља словенских, 11/24. маја 2003. године, у храму Светога Саве на Врачару у Београду. Пре почетка литургије у Светосавски храм донете су из Лелића, где почивају од 12. маја 1991. године, мошти Светог Владике Николаја, које је народ целивао током читавог дана.

За датуме литургијског спомена и празновање светитеља Николаја одређен је дан његовог престављења (5/18. март) и дан преноса његових светих моштију из Либертивила (САД) у Србију (20. април/3. мај).

Новом српском светитељу кога су, осим српског, и остали православни народи одавно препознали као апостола хришћанске вере, посвећено је неколико храмова у земљи и свету, а иконе су му живописане и пре канонизације.

Тим поводом, Владики Николају у част и спомен, „Глас библиотеке” објављује пригодан текст који открива многе, до сада готово непознате податке о чачанским годинама Владике Николаја (јун 1919 – децембар 1920).

Чачак – седиште прве епархије Владике Николаја

Чачак је град са богатом духовном историјом, јер већ средином XV века постаје седиште Моравичке митрополије која је из Ариља премештена у Чачак, тадашњи Градац. Као развијен центар, у два наврата је седиште Жичке епархије – 1886-1890. и 1898-1934, те се у њему налазила и канцеларија Духовног суда Епархије жичке. Месечни лист Преглед, као полуслужбени орган свештенства Жичке епархије, покренут је 1. августа 1919. са благословом Епископа жичког, такође у Чачку, где је излазио до краја 1934, када је седиште Жичке епархије премештено у Краљево, где је Преглед наставио са излажењем до краја 1938, променивши име у Жички благовесник. Уз лист је покренута и

Жичка библиотека Свети Лазар која је постојала до 1941. године, а најплоднији период постојања ових издања везан је управо за столовање Владике Николаја у Чачку.

Тадашња штампа у Србији известила је о хиротонији г. др Николаја Велимировића за епископа жичког, извршеној 5/18. маја 1919. године у Саборној цркви у Београду, као „једном од најепохалнијих догађаја у последње доба наше Цркве”.

И у првом броју Прегледа, у редовној рубрици „Службени део”, објављена је вест под насловом „Устоличење Д-ра Николаја, епископа жичког”:

„20 јуна т. г. [1919] приспео је у Чачак нови епископ жички г. Д-р Николај Велимировић. Маса света изашла је до моста на Морави и очекивала је тога дана његов долазак. Тачно у пола шест часова стигао је епископ г. Николај.

При ступању у Чачак председник општине, г. Јован Михајиловић, поздравио га је овим речима:

Ваше Преосвештенство!

Дочекујући Вас са грађанством града Чачка при уласку у Вашу резиденцију, ја, као председник општине чачанске, пре свега молим за Ваш свети благослов и искрено и срдечно Вас поздрављам са речима:

Добро нам дошли!

После пуних шест година ми видимо у својој средини Архипастира свога и наша срца пуна су среће и задовољства, што је судбина одредила нашем граду такву ретку част, да баш Ви заузмете владичанску столицу Светога Саве.

Достојно сте свуда нашу земљу заступали и у нашој Цркви светлили својим радом, а наша је тврда вера, да ћете и у будуће, са помоћу Божијом, корачати истим путем на добро и корист наше проширене Отаџбине и за препорођај наше Цркве.

Знајте и то, да ће Ваша паства увек са Вама бити и помагати

Вас у сваком делу, јер се поносимо, што нам Ви постадосте
Духовни Вођ.

Молим Вас, да уђете у наш град, где Вас радосно очекујемо
са узвиком:

Живео нам многа лета!”

После поздравног говора г. епископ је пошао у варош а са
њим и господа: Министар вера Г. Алауповић, изасланик двора
мајор Г. Стефановић, изасланик Св. Архиепископског Сабора прота
Мих. Поповић, Андрија Протић народ. посланик, а сем њих као
гости у пратњи господа: професор Мих. Пупин, д-р Јањић, д-р
Рошу, Гавра Милошевић суд. дух. суда, Валеријан Прибићевић,
Коста Јовановић инжињ. и Стева Аћимовић адвокат из Београда.
Улазили су у варош кроз редове ђака основних школа, гимназије
и раденичке женске школе, многобројног грађанства обојег
пола. Са саборне чачанске цркве брујала су звона одушевљене
поздраве свом новом Архиепископу.

При улазу у цркву сачекало је месно свештенство свог
архиепископа, а затим је у цркви свршено кратко молепствије.

У цркви је свечано извршен чин устоличења. Министар вера
г. Алауповић је са амвона прочитао указ Њ. В. Краља о
постављању епископа г. жичког д-ра Николаја, а прота Мих.
Поповић – прочитао је грамату Св. Арх. Сабора, којим се
посвећени епископ г. Николај утврђује на жичку епархију. И по
прочитавању предао ју је г. Николају. И г. Министар и г. прота
Мића поздрављени су бурним узвицима... Потом је Срета Ј.
Михајиловић својим дивним говором поздравио новог
архиепископа у име свештенства и народа.

У 8 часова у вече био је банкет у сали хотела „Крен”. За време
обеда нови епископ је напио здравицу Њ. В. Краљу Петру I.
Његов говор, саслушан са нарочитом пажњом – поздрављен је

бурним узвицима: „Живео Краљ”. Затим је директор чачанске гимназије г. Урош Кубуровић у име грађанства и свих просветних радника наздравио новом епископу д-ру Николају, и његов говор, пун озбиљних мисли које прожимају једног дугогодишњег просветног радника, примљен је са највећим допадањем.

Г. Жив. Алексић, свешт. поздравио је у име грађанства Министра вера г. Т. Алауповића, нашта је г. Министар наздравио српском народу указујући путеве, којим треба ићи у будућности.

Г. Пупин, проф. из Америке једним симпатичним говором изнео је Чачанима шта мисле и како Американци о вери у Бога, о Србији и српском народу.

Сутра дан је била свечана архијереј. служба. Хор ученика-ца одговарао је, а црква је била пуна света који је жељно очекивао реч новог епископа.

Говор новог епископа био је тако силан, какав се до сада није чуо под сводовима храма чачанског и његове речи оставиле су неизгладиви утисак на душе присутних.

Тако је извршено устолочење новог епископа д-ра Николаја на жичку епархију.”

Затим, у краћој белешци „Посета г. Епископова у вароши” грађанство се обавештава:

„Одмах по своме доласку у Чачак, г. епископ је посетио овд. гимназијски колегијум и ученике гимназије, и присуствовао је неколиким предавањима. Идућег дана посетио је команданта места, општински суд града Чачка, где га је цео Одбор општински сачекао. Затим је посетио основну школу где је се задржао дуже у учитељском колегијуму; а за тим су деца певала песме. Свуда је г. епископ говорио прикладне говоре и поучавао”.

Његово преосвештенство Епископ жички г. Николај

посећивао је сва места у својој епархији, између осталих и цркву миоковачку у срезу љубићском 16. јуна т. г., где је и служио архијерејску службу уз асистенцију више свештеника.

При улазу у храм г. Епископа поздравио је свештеник Алекса Поповић. У цркви, пред масом света г. Епископ је држао популаран говор. После подне уприличен је концерт ђака основне миоковачке школе, који је посетио и г. Епископ. Лепим говором г. Епископа је поздравио тамошњи учитељ г. Вујовић, резервни официр, а затим је г. Епископ говорио у пољу пред окупљеним светом.

Епископ Николај је у месецу јуну посетио и цркве у Краљеву, Трстенику, Врби, Заблаћу, Самаилима, Горњем Милановцу и Мајдану. Посетио је и све овчарско-кабларске манастире, Љубостињу, Жичу и Враћевшницу.

Ђацима школе заблаћске у срезу трнавском Епископ Николај учинио је поклон у књигама, на чему му је благодарила управа школе.

О узлету духовног живота у Чачку за време Владике Николаја сведоче и јутрења и вечерња богослужења, вршена посведневно у катедралној цркви у Чачку. Било је уобичајено да се на службама, одмах по прочитању, текст Јеванђеља тумачи народу, мисао по мисао, што је наилазило на опште одушевљење.

Те прве послератне, 1919. године, у Жичку епархију пристигла је и велика Американска мисија из Новог света. Под вођством генерала Доертија, у Чачак је дошла и настанила се мисија од 25 лица – професора, директора разних училишта, доктора, књижевника, економа, инжењера и болничарки. Међу њима била је само једна Енглескиња, госпођа Тоб, која је већ годинама радила за српски народ и учествовала у великом одступању преко Албаније. Остали чланови били су из Америке. Очекивало се и скоро повећање Мисије на 50 лица.

Мисију је послао Амерички Релиф Комитет из Њујорка, главног центра у Америци за помоћ Србији у време рата. Комитет је желео да и по окончању рата помогне Србији у опорављању од тешких ратних рана.

Главни задатак ове мисије био је „да прикупи децу погинулих ратника у један Институт у Чачку, да их очува, подигне и васпита. До сада је већ примљено у овај завод око 100 деце. Но непрестано долазе нова. Мисија се нада, да ће бити у стању, да прими 500 деце [...]”

Сви чланови мисије су пуни одушевљења према нашем народу и пуни добре воље да нас помогну”.

На дан светих Козме и Дамјана – Врачеве, 14. новембра исте године, „отворена је амбулантна болница у Чачку Американске Мисије, у којој ће наћи прву помоћ и бесплатно лечење поглавито сиротиња, а затим и тренутну помоћ свако у случају нужде. При овоме акту отварања присуствовао је Њ. П. Епископ Жички г. Д-р Николај, који је прикладном речи на енглеском језику изјавио захвалност Американској Мисији на овоме добротинству нашем народу, коме је тек сада после рата потребна помоћ наших пријатеља”.

На Видовдан, 28. јуна 1920. године, Епископ Николај посетио је Овчарску Бању и болеснике у њој, па је том приликом „сиротнијим болесницима” на лечењу у Бањи подељено 635 динара као поклон родољубивог Србина из Америке г. Симе Протића. Поред тога, Владика је у Овчарској Бањи подигао дом за бесплатно становање сиромашних болесника који се овде лече.

Истог дана, г. Епископ је у пратњи неколико чланова Американске мисије из Чачка посетио манастир Благовештење и том приликом чланови Мисије, на челу са г. Кингсберијем, уписали су у књигу да поклањају манастиру једно звоно, јер су

Аустријанци за време окупације манастир опљачкали, а звоно однели.

О свим активностима Владике Николаја и осталог свештенства Жичке епархије месечник Преглед редовно обавештава јавност...

На конференцији редакционог одбора Прегледа, одржаној новембра 1920. у Чачку, одлучено је да се „са разлога техничке природе” редакција листа премести у Ужице, где је лист и штампан. Међутим, од броја 8 (август 1921) Преглед поново излази у Чачку, а штампа се у Штампарии Стевана Матића.

Епископ охридско-битољски

Фебруарски број из 1921. доноси вест да је 12. децембра 1920. Његово Преосвештенство Г. Епископ Николај „по свом пристанку” постављен за епископа Охридске епархије, а за епископа жичког г. Јефрем Бојовић, дотадашњи епископ шабачки. Тим поводом објављена је Опроштајна посланица Њег. Преосвештенства Епископа Жичког Господина Д-р Николаја:

„Испуњен страхом Божјим и послушношћу према цркви ја ћу већ престати бити ваш архијереј када ви, љубазна браћо, будете читали ову моју посланицу. Дужност ме упућује на другу страну наше отаџбине, и један други архијереј, достојан и мудар, долази на знамениту Жичку Епархију”.

Мада већ Епископ охридско-битољски, Николај неће прекидати везу са Прегледом и Жичком библиотеком „Св. Лазар”, па једном приликом Библиотеци даје прилог од 6000 динара.

Администратор Жичке епархије

Жички црквени суд добио је 22. јуна 1934. године из Сремских Карловаца, тадашњег седишта Српске патријаршије, телеграм: „Обавештавате се, да је Свети Синод у данашњој седници одредио за Администратора жичке епархије Његово Преосвештенство Епископа Охридско-битољског Господина Д-р Николаја / Патријарх српски, Варнава.”

Свештенство и народ Жичке епархије радосно су поздравили ову вест, јер је „Преосвећени епископ Др. Николај био први жички епископ по ослобођењу и ми се надамо, да ће он поново доћи да управља светосавском епархијом”. Међутим, овога пута епископска столица је у манастиру Жичи, која те године постаје средиште Епархије.

Администратор Епархије жичке Николај лично препоручује Црквеном суду у Чачку да се пресели у Краљево, о чему сведочи допис, датиран са 2/15. август 1934:

„Црквеном суду Чачак. На основу свега до сада надлежно решеног и припремљеног препоручујемо томе Суду, да се пресели у Краљево са својим особљем и инвентаром. О извршењу овога известити нас. С благословом Еп. Николај”.

Септембарски број Прегледа (1934) у Службеном делу доноси текст „Нова резиденција”:

„На основу члана 12 Устава Српске Православне Цркве, резиденција Жичке Епархије у будуће биће Краљево – Жича.

Извршујући ову одредбу Устава, Архијерејска власт наредила је, да се изврши пресељење канцеларија Жичког Црквеног Суда из Чачка у Краљево.

Пресељење је извршено на дан 12/25. августа, тек. год. како канцеларија, тако и целокупног особља.

Према томе све поштанске пошиљке у будуће упућиваће се на адресу: Жичком Црквеном Суду Краљево.

Управни одбор Православне Епархије Жичке, остаје и даље у Чачку до даљег наређења.”

Канцеларије Управног одбора пресељене су 1. октобра у Краљево у зграду Жичког Црквеног суда и од тада се сви предмети шаљу на нову адресу.

Администратор Николај 1936. године бива поново изабран за епископа „многозначајне епархије Савине”.

Како је Чачак изгубио владичанство

Тих година велику пажњу Чачана и ондашње штампе заокупљала је решеност Српске православне цркве да Чачку одузме епископско седиште и премести га у Краљево, па лист „Чачански покрет” бележи да је „вест о премештају Епископије Жичке из Чачка у Краљево изазвала код оvd. [ашњег] грађанства општи револт”, а „Чачански глас” пише: „Главни разлог што Чачак губи владику је у томе што је вођство српске православне цркве дубоко увређено непажњом Чачана према своме владичанству и владици, да деценијама не подигну владичански дом у Чачку и ако се имало времена и средстава, свега осим добре воље. Кад то Чачани нису учинили, каже нам се у патријаршији значи да не држе до тога да имају владичанство и владику у својој средини, па их неће ни имати. Истина је да самом владици нису потребни двори, али црквеном угледу и пословима цркве, као и странцима и верницима, требају. Чачак и Чачани су сами због своје немарности кажњени губитком владичанства. Чачани су знали да треба да зидају владичански дом, знали су даље, да устав српске православне цркве предвиђа сеобу чачанског владичанства, па нису ништа предузели док је

устав био у изградњи, него кад је све било готово и изгубљено, они су почели да протестују”.

Уследиле су писмене молбе Општине чачанске Епархијском савету Епархије жичке и Српском патријарху „да у Чачку и даље остане резиденција Епископа Жичке Епархије и да се у Чачку подигне Епархијски дом”, као и да се „град Чачак одреди као стално место за резиденцију Епископа жичког, а не ни Краљево ни манастир Жича”. Нису помогли ни потписи многих угледних Чачана...

Узалуд је и делегација од 32 члана на челу са Светозаром Мојковићем, председником црквене општине и Рашом Гавровићем, председником општине чачанске, посетила Његову светост патријарха Варнаву у Сремским Карловцима. Делегација се вратила у Чачак необављеног посла – владичанство је изгубљено.

Доласци у Чачак

Владика Николај ипак није заборављао Чачак и у њега је и даље долазио разним поводима.

Месечник Преглед у октобарском броју за 1934. годину објављује допис из манастира Благовештења: „У манастиру Благовештењу у Овчарско-Кабларској Клисури, одржана је конференција свих старешина манастира Епархије Жичке на дан 26. августа до 8 септембра ове године. Ову је конференцију сазвао Његово Преосвештенство-Администратор Епархије Жичке Господин Д-р Николај, ради упознавања са старешинама и приликама у манастирима”.

Заједница дома и школе чачанске Гимназије приредила је за грађанство 24. фебруара 1935. године у свечаној сали Гимназије духовну академију поводом 700-годишњице смрти Светог Саве (1235-1935):

„ДУХОВНИ КОНЦЕРАТ. – 24 фебруара т. г. одржан је у Чачку духовни светосавски концерт са врло одабраним програмом. На концерту је [о Светом Сави] говорио Преосвећени владика Др. Николај, пред пуном салом слушаоца. Преосвећени г. епископ стигао је тога дана рано у Чачак и служио архијерејску литургију, говорио у саборној цркви, присуствовао освећењу домаћичке школе и том приликом говорио и опет у вече на концерту. Најлепши утисак је оставио код грађанства града Чачка, а нарочито својом посетом Дому Стараца и Старица. Из Чачка Преосвећени је дошао у Краљево, а одатле вратио се у Срем. Карловце”.

Јануара 1937. године код цркве чачанске „отворено је и отпочело свој рад Дечије Хранилиште у коме се свакодневно прехрањују и васпитавају дошколска најсиромашнија деца града Чачка.

Хранилиште је подигнуто иницијативом и материјалним средствима Епископа Жичког Господина Др Николаја, а издржава се добровољним прилозима манастира, цркава и племенитих људи”. У хранилишту се тада прехрањивало и васпитавало преко 30 сиромашне деце, али се тај број непрестано повећавао, јер су пристизале „нове пријаве у истини сиромашне деце, које треба потпомоћи и сачувати да не пропадну, већ да временом постану добри синови своје отаџбине”.

Исте године Братство Св. Јована Милостивог приређује „Дан размишљања о судбини Европе”, са преподневним молитвеним састанком у Дечијем хранилишту за сва околна братства Православне народне хришћанске заједнице. Програм састанка предвиђао је: 1. Присуствовање на јутрењи и св. литургији у чачанској цркви. На св. литургији био је предвиђен говор или Њ. Пр. Епископа Николаја или синђела г. Јована Рапајића; 2.

После св. литургије парастос у цркви поводом скоро преминулог игумана Атанасија, старешине ман. Св. Тројице; 3. По свршеном парастосу молитвени састанак у Дечијем хранилишту, где ће се прво одржати комеморација поводом смрти игумана Атанасија. На молитвеном састанку говор Њ. Пр. Епископа Николаја, свештеника и мисионара Народне хришћанске заједнице, затим духовне песме и рецитације.

У 16 часова после подне одржано је предавање у сали хотела „Српски краљ” на коме је говорио наш чувени мислилац и беседник, синђел г. Јован Рапајић, уредник „Мисионара” из Крагујевца, на тему „Карактер и судбина европске културе”. Сутрадан је у организацији Заједнице дома и школе у 19. 15 часова увече, у сали Гимназије одржано предавање г. Јована Рапајића на тему „Наша средњевековна култура”.

У јуну те године „на Спасовданској литији у Чачку и другог дана Духова на литији у Краљеву учествовао је Њ. П. Епископ Жички Господин Николај. На литијама у оба места учествовале су и све месне власти, школе и удружења. Дивне беседе које је Преосвећени том приликом изговорио, напојиле су верне новом љубављу за веру и утврдиле их у огромном значају и великој моћи заједничке молитве пред Господом.

У оба места претставници града топло су поздравили Преосвећеног као неуморног дјелатеља у винограду Господњем и пожелели му дуг живот, на понос и корист Српске православне цркве, којој тако предано и несебично служи”.

Половином октобра исте године чачанска Гимназија свечано је прославила стогодишњицу постојања уз присуство многих угледних званица. Том приликом у Чачак је краљевским возом допутовао и Епископ жички Николај са петнаестак свештеника. Сутрадан је у препуној чачанској цркви, пред око 2000 душа, Епископ служио архијерејску службу уз пратњу великог броја

овдашњих и околних свештеника. Након одржане литургије Епископ је одржао са црквеног амвона пригодан говор, рекавши, поред осталог: „Данас чачанска гимназија прослављава стогодишњицу од њеног оснивања и ја нећу да се дотакнем судбоносних догађаја у земљи због навале црне интернационале на светосавску православну цркву, зато вас позивам да се уједините, заборавите своје туге и болове и будете радосни ових дана славља велике просветне установе у Чачку, чија се дивна зграда налази преко пута овог храма и која улива у срца присутних поштовање, понос и победу српског народа”.

Занимљиво је и да су у школским Извештајима чачанске Гимназије из 30-тих и 40-тих година прошлог века у списковима уџбеника употребљаваних у току школске године на првом месту били уџбеници за веронауку, а међу темама за писмене задатке из српског језика биле су и мисли Епископа Николаја: „Видовдан је најистакнутији дан у нашој историји. Он је једна огромна висина, са које се да прегледати сва наша историја уназад и унапред” (1928/29, 1939/40); „Човек онолико људи вреди, колико је туђих живота проживео” (1931/32).

Половином априла 1938. године Владика Николај дошао је у званичну посету Чачку о чему је грађанство Чачка и околине обавештено плакатима. У 17 часова, након завршене литије, црква је одржала вечерње на којој је пред око 100 лица Епископ Николај говорио о значају Врбице за хришћанство, а нарочито за српство.

Сутрадан у 6 часова епископ је у чачанској цркви служио јутарњу, а од 9 часова и Свету литургију, заједно са чачанским свештенством. Било је присутно око 400 лица која су слушала Николајев говор о значају дана Цвети за хришћанство, а нарочито за српство. По одржаној литургији освећена је црквена реликвија „барјак крсташ”, донет из једног од околних манастира.

Истог дана у 15 часова одржан је духовни концерт у Соколском дому пред око 600 присутних, чија је главна тачка био Епископов говор „о посрнулом моралу код човечанства, о наглom наоружању последњих година, о успеху науке, која на жалост служи циљевима наоружања и уништавања људи”. Иначе, Владика Николај је од 1939. године почео снажно да подржава Соколе, подсећајући своје свештенство да, попут Сокола, уложе више енергије у рад са народом.

По завршеном духовном концерту епископ Др. Николај је у 21. 30 часова уз пратњу свештенства отпутовао у Краљево.

На дан 12. јуна 1938. године црква мрчајевачка прославила је своју храмовну славу Св. Петра и Павла: „Службу Божју служио је Њ. Преосвештенство Епископ Жички Госп. Др. Николај, па је потом осветио ново подигнути парохиски дом, пререзао славски колач, и пред црквом одржао проповед.

У својој проповеди Њ. Преосвештенство говорило је о призивању апостола Св. Петра и Павла, о веровању у Бога и веровању Богу. Опширно је објаснио разлику између вере у Бога и верујем Богу [...]

После ручка Њ. Преосвештенство отпутовало је за Чачак. Код цркве је било присутно око 1200 лица”.

Следеће, 1939. године Владика Николај освештао је земљиште у Остри на коме је планирана градња цркве посвећене светој Петки. Био је обезбеђен и материјал, али је радове на храму прекинуо рат.

Обнова овчарско-кабларских манастира

Посебно је значајна улога Владике Николаја и Богомољачког покрета у обнови старих и подизању нових манастира Српске Свете горе у периоду од 1934. до 1941. године: „Са благословом

Његовог Преосвештенства Епископа Жичког Господина Николаја образован је у Чачку Одбор за обнову Овчарско-Кабларских манастира и других националних светиња.

Циљ је Одбора да у овој клисури обнови све манастире и друге националне светиње, које су вековима биле запуштене и од нас заборављене, те да од ове најлепше клисуре наше предратне Србије створи Српску Св. Гору, која ће за све нас, а нарочито странце бити једно од најлепших и најинтересантних туристичких места.

На овај начин, наш град Чачак добиће много како у моралном тако и у материјалном погледу. Но да се изведе све што је предвиђено у Овчарско-Кабларској клисури, потребне су велике материјалне жртве [...]"

Овај Одбор образован је 1936. године, након што је 1934. поново настањено Јовање, обновљено Вазнесење, Света Тројица, подигнуто Савиње, Илиње и ново Преображење. Подигнут је још један нов манастир – Успење: „Народу је било добро познато да Владика Николај подиже нове и обнавља старе манастире, па му је давао и слао помоћ у новцу и материјалу, ово још више због тога што је Владика био познат по томе што је био омиљен у народу. Тако је Владика успевао у сваком раду око подизања и обнављања манастира”.

Јулски број Прегледа из 1937. године доноси текст о освећењу обновљеног манастира Св. Тројице у Овчару: „Пре 45 година манастир Св Тројица испод Овчара, услед напуклости зидова, престао је да ради и 45 година у овој нашој светињи није служена св. Литургија нити су узношене топле молитве Свевишњем Творцу.

Но, Божјом помоћу, јер без ње ништа не бива, трудом и радом старешине манастира Сретења и осталих дародаваца, обновљен је манастир св. Тројица и овегодине на први дан Духова освећен

од стране Преосвећеног Епископа Жичког Господина Николаја [...]

Пред мноштвом побожних хришћана од 5-6000 душа изговорио је дивну беседу, у којој је поред осталог рекао:

„[...] Прошле године ми смо образовали Одбор за обнову Овчарско-Кабларских манастира и прошле године успело се је да се подигне сиротни дом у Овчарској Бањи; с помоћу Божјом подигнут је конак у манастиру Јовању, а готово је и обновљење манастира св. Вазнесење.

Ако Бог да у овој клисури обновиће се и остали манастири који ће као некада у пуном сјају славити Господа јер где је Бог и Божја помоћ ту све брзо и лако бива [...]”

По завршетку беседе, коју је народ са највећом пажњом и задовољством саслушао, Преосвећени је кропио народ освећеном водицом, а свештенство са члановима хришћанских братстава за сво време певало је побожне песме.

После заједничког ручка са народом [...], Преосвећени се вратио у Чачак, а одатле у своју резиденцију Краљево, испраћен свечано од свештенства и народа [...]

Након три године, у пећини Кађеници, која је преуређена, очишћена и са проширеним улазом, сакупљене су кости настрадалих и смештене у два велика камена саркофага. Изнад њих је постављен велики крст са распећем, чираци и кандила. Када су радови завршени 13. октобра 1940. године, приређена је велика свечаност, а Владика Николај је освештао Збег-пећину, одржавши опело над костима после 130 година. Сутрадан, на Покров Пресвете Богородице, освећено је ново Преображење.

Велика обнова овчарско-кабларских манастира из 40-тих година XX века створила је просторну структуру манастира која постоји и данас.

И данас у сећањима Чачана

У наше време, 50 година након упокојења, Владика Жички и даље мисионари у свом народу.

Уз дозволу Светог Синода Српске православне цркве и благослов епископа шабачко-ваљевског Лаврентија, у пратњи владике Атанасија, 18. децембра, на Светог Саву Освећеног, уочи Светог Николе 2002, из родног Лелића кренуле су свете мошти Владике Николаја пут жичког храма где ће боравити до Божића. На путу од Лелића према Краљеву прво и једино било је тросатно задржавање у чачанској цркви, на општу радост верника, у граду који је Владика много волео.

Два дана раније, 16. децембра, поводом доласка моштију Светог Николаја Жичког из Лелића у Жичу на три недеље (од навечерја Светог Николе до Стефандана 2002/3), Православна народна хришћанска заједница „Свети Ђакон Авакум и игуман Пајсије” при Црквеној општини Чачак у Великој сали чачанског Дома културе организовала је предавање о Светом Владики Николају. Беседили су Његово преосвештенство владика Атанасије Јевтић, испомажући епископ жички, и архимандрит Венијамин Мићић, старешина манастира Преображење.

Чачанска Месна заједница „Парк” поводом своје крсне славе Св. Владике Николаја Жичког приредила је 11. маја 2002. у Великој сали Дома културе Духовну академију „Куда идеш, Србине брате?!”, посвећену животу и завештању Светог Владике Николаја. Учествовали су ученици чачанских основних и средњих школа и студенти.

У организацији Епархије жичке, Црквене општине Чачак, Народног музеја у Краљеву, Народног музеја у Чачку и Месне заједнице „Парк” из Чачка, такође поводом боравка моштију Светог Владике Николаја у манастиру Жича и 125-годишњице

рођења, а на препоруку владике Атанасија Јевтића, Драган Драшковић, директор Народног музеја у Краљеву припремио је изложбу и каталог посвећен највећем српском духовнику после Светог Саве. Изложба је отворена на Благовести, 7. априла 2003. у Галерији Народног музеја, у присуству свештенства чачанске цркве и бројних грађана.

Поводом крсне славе Месне заједнице „Парк” - Светог Владике Николаја, уредништво часописа „Двери српске” објавило је књигу „Српски Златоуст” Владике Артемија (Чачак, 2002); затим је књига „Златоусти проповедник Васкрслога Христа: Свети Владика Николај у сећањима савременика” (приредили Владимир Димитријевић и Горан Вељковић, Крагујевац, 2003) 20. априла 2003. представљена у Великој сали Дома културе, поводом 125-годишњице рођења Владике Николаја. У Чачку је недавно (2006) објављено прво издање књиге „Највећи Србин после Светог Саве: књига о Владици Николају” и 13. број часописа „Православни светионик: Свети Николај Жички (1956-2006: педесет година у Небеској Србији)”, које је приредио Владимир Димитријевић.

Такође, и „Чачански глас” је поводом канонизације Светог Николаја, у рубрици „Духовно огледало”, од 9. маја до 6. јуна 2003. објављивао фељтон у пет наставака о највећем српском духовнику XX века, као и многе друге пригодне текстове.

Неспорно, Свети Владика Николај непрестано је, и све више, међу Чачанима – у новим књигама, духовним манифестацијама, а од недавно и на филму какав до сада није виђен на овим просторима.

У Чачку је 14. марта 2006. године премијерно приказан документарни филм „Свети Николај Српски”, узбудљива животна прича о вољеном и оспораваном српском светитељу: „Одавно се не памти да је у Чачку било који културни догађај

изазвао толику пажњу јавности као што је то случај са документарним филмом „Свети Николај Српски”. Велика сала Дома културе је била премала да прими све знатижељне”. Пројекцији филма присуствовали су сценариста и редитељ Ђакон Ненад Илић, протојереј Драган Секулић, у име продуцента, Српске православне црквене општине Берлин, као и Станиша Богојевић, лични пратилац и сарадник Николаја Велимировића.

Због великог интересовања филм је поново приказан 31. марта, наишавши на несмањену пажњу чачанске публике.

Чачански огранак Српског сабора „Двери” и Православне народне хришћанске заједнице „Свети Ђакон Авакум и игуман Пајсије” при Црквеној општини Чачак организовали су 30. јула 2006. године у дворишту Народног музеја свечано отварање Летњих духовних вечери у Чачку, са темом „Пут духовне обнове: Свети Николај Српски и Богомољачки покрет”. Учествовали су архимандрит Венијамин, старешина манастира Преображење, и Владимир Димитријевић, публициста, а водитељ је био Бошко Обрадовић. Духовно вече, коме је присуствовало преко три стотине Чачана и посетилаца из Пожеге, Ужица, Горњег Милановца и Косјерића, употпунило је појање хора при цркви Светог Вазнесења Господњег у Чачку.

Такође, једна улица у Чачку носи име овог великог српског светитеља.

У легату Миливоја и Божидарке Филиповић

После Другог светског рата у Србији су име и дело Владике Николаја из идеолошких разлога деценијама склањани из српских школа, културе и историје, из библиотека, књижевности, уметности и дуго су били готово непримећени...

Увидом у инвентарску књигу легата учитељског брачног пара Миливоја и Божидарке Филиповић (власништву Градске библиотеке „Владислав Петковић Дис” у Чачку од 1948. године), може се видети да су се некада у легату налазила и дела Владике Николаја: „Беседе” (Београд, 1912), „Речи о Свечовеку” (Београд, 1920) и „Религија Његошева” (Београд, 1921).

Данас се у књижном фонду Филиповића чувају још само две периодичне публикације из пера Светог Владике: „Жива црква: недељни гласник словенског хришћанства”, св. 2 и 4 (Њујорк, 1915).

*

Свети Владика Николај духом никада није отишао из своје прве епархије, о чему сведочи и његова „Опроштајна посланица православном народу Епархије Жичке” из 1920. године:

„Но ма куда да одем, нећу бити далеко од вас; у мојој души вазда ће живети светла успомена на моју прву епархију, на коју сам био изабран и посвећен за епископа. Нећу да вам кријем понос, што сам био удостојен прве светосавске епархије, и што сам као архијереј служио у прослављеним задужбинама Немање и Светога Саве, Светога Краља Стефана и Милутина, цара Лазара и царице Милице и по осталим многобројним белим богомољама именитих и безимених ктитора и зидара, по селима и градовима, у којима ви живите. Нити ћу вам сакрити духовну радост, којом сам вазда бивао испуњен кадгод сам се молио Богу с вама и за вас”.

САДРЖАЈ

Уместо предговора	
Животни пут проте Миливоја Маричића	
Пре Другог светског рата	
Успомене на Владику Николаја	
За време Другог светског рата	
На служби у Чачку	
На путовањима	
О себи	
Катихизис проте Миливоја	
Вера у Бога	
О Духу Светом	
Како се треба правилно крстити	
Значај крста којим се крстимо	
Молитва	
Српска крсна слава	
О хришћанском моралу	
Грех	
Псовање и ружење имена Божјег	
Неморал и разврат	
Гордост	
Завист	
Гњев - јарост	
Сребеољубље	
Крађа	
Убиство	
Самоубиство	
Побачај - абортус	
Лењост	
Опело	

Молитвеник

Молитва Господу Исусу Христу

Тропар Светог Симеона и Светог Саве из српске Службе

Тропар Светог Симеона и Светог Саве из грчке Службе

Владика Николај: „Молитве на језеру”

Мр Маријана Матовић: Чачанске године

Светог владике Николаја